

**Η
ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ**

4ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της στις 3 Σεπτεμβρίου 2018 με την εξής σύνθεση: Ιωάννης Κίτσος, Πρόεδρος, Χρυσάνθη Χαραλαμποπούλου, Εισηγήτρια και Μαρία-Ελένη Σιδέρη, Μέλη, δυνάμει της υπ' αριθμ. 1/2018 Απόφασης της Ολομέλειας της Αρχής.

Για να εξετάσει: α) την από 30.07.2018 Προδικαστική Προσφυγή με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) - Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ) 730/31.07.2018 της προσφεύγουσας εταιρίας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...» και β) την από 30.07.2018 Προδικαστική Προσφυγή με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) - Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ) 731/31.07.2018 της προσφεύγουσας εταιρίας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...», νομίμως εκπροσωπούμενων αμφοτέρων.

Κατά του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (εφεξής αναθέτουσα αρχή) και κατά

Της παρεμβαίνουσας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...» νομίμως εκπροσωπούμενης και της παρεμβαίνουσας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...», νομίμως εκπροσωπούμενης.

Με τις ως άνω Προδικαστικές Προσφυγές οι προσφεύγουσες εταιρίες επιδιώκουν, όπως ακυρωθεί, άλλως ανακληθεί ή τροποποιηθεί η υπ' αριθμ. 2964/20.07.2018 (έγγραφο αριθμ. 30376/20.07.2018) Απόφαση της Συγκλήτου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που ενέκρινε τα, από 12.07.2018, 16.07.2018 και 18.07.2018 Πρακτικά της Επιτροπής Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων, εκδοθείσα στο πλαίσιο της με αριθμό 415/2018 ανταγωνιστικής διαδικασίας με διαπραγμάτευση για την καθαριότητα κτιρίων, εγκαταστάσεων και εξωτερικών χώρων του Α.Π.Θ, διάρκειας τεσσάρων (4)

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

μηνών και με δυνατότητα παράτασης τεσσάρων (4) ακόμη μηνών (δύο – 2 – μήνες με μονομερή απόφαση της αναθέτουσας αρχής και δύο - 2 - ακόμη μήνες με συναίνεση του αναδόχου), συνολικού προϋπολογισμού €1.935.182,14, μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α 24%, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει προσφερόμενης τιμής (Συστημικός αριθμός ΕΣΗΔΗΣ: 60138).

Με την (πρώτη) από 03.08.2018 Παρέμβασή της, η πρώτη παρεμβαίνουσα («...») επιδιώκει, όπως απορριφθεί καθ' ολοκληρία η Προδικαστική Προσφυγή της πρώτης προσφεύγουσας («...») και διατηρηθεί η ισχύς της προσβαλλόμενης Απόφασης της Συγκλήτου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με την οποία έγινε δεκτή η οικονομική της προσφορά (πρώτη σε σειρά κατάταξης), μετά τις διευκρινίσεις που χορήγησε στην αρμόδια Επιτροπή Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων. Ομοίως, με τη (δεύτερη) από 03.08.2018 Παρέμβασή της, η ίδια παρεμβαίνουσα επιδιώκει, όπως απορριφθεί η Προδικαστική Προσφυγή της δεύτερης προσφεύγουσας («...») και διατηρηθεί η ισχύς της προσβαλλόμενης Απόφασης της Συγκλήτου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με την οποία έγινε δεκτή η οικονομική της προσφορά (πρώτη σε σειρά κατάταξης), μετά τις διευκρινίσεις που χορήγησε στην αρμόδια Επιτροπή Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων. Με την, από 09.08.2018, Παρέμβασή της, η παρεμβαίνουσα («...») επιδιώκει, όπως απορριφθεί καθ' ολοκληρία η Προδικαστική Προσφυγή της δεύτερης προσφεύγουσας («...») και διατηρηθεί η ισχύς της προσβαλλόμενης Απόφασης της Συγκλήτου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με την οποία έγινε δεκτή η οικονομική της προσφορά, μετά τις διευκρινίσεις που χορήγησε στην αρμόδια Επιτροπή Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων.

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια Χρυσάνθη Χαραλαμποπούλου.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της πρώτης Προδικαστικής Προσφυγής προκύπτει πως έχει προσκομιστεί, ελεγχθεί και δεσμευτεί το υπ' αριθμ. 22722370095809280053, ποσού €9.679,00 Παράβολο υπέρ Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τα άρθρα 363 παρ. 1 του Ν. 4412/2016 (Α' 147) και 5 παρ. 1 του Π.Δ. 39/2017 «Κανονισμός Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών ενώπιον της ΑΕΠΠ» (Α' 64) (εφεξής Κανονισμός). Επειδή, για την άσκηση της δεύτερης Προδικαστικής Προσφυγής προκύπτει πως έχει προσκομιστεί, ελεγχθεί και δεσμευτεί το υπ' αριθμ. 22675444595809250070 ποσού €4.850,00 αναλογούν Παράβολο υπέρ Ελληνικού Δημοσίου. Επειδή, για τον υπολογισμό του καταβλητέου ποσού παραβόλου, δεν λαμβάνεται υπόψη και η δαπάνη που αντιστοιχεί σε ενδεχόμενη άσκηση του δικαιώματος προαίρεσης, δοθέντος ότι το οριστικό ύψος της δαπάνης αυτής δεν μπορεί εκ των προτέρων να καθοριστεί, εφόσον είναι αβέβαιο αν και μέχρι ποιου ύψους θα ασκηθεί το δικαίωμα αυτό (Δ.Εφ.Κομ. Ν43/2017, ΣΤΕ ΕΑ 187/2017, 10/2017). Επειδή, στο άρθρο 1.3. («Συνοπτική περιγραφή φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της σύμβασης») της οικείας Διακήρυξης (σελ. 5), ορίζεται ότι: «Η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης για το χρονικό διάστημα οκτώ (8) μηνών ανέρχεται στο ποσό 1.935.182,14 χωρίς Φ.Π.Α (με Φ.Π.Α 24% 2.399.625,85€] - Χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών: 969.941,07€ (με Φ.Π.Α 1.202.726,92€) – Χρονικό διάστημα τυχόν παράτασης τεσσάρων (4) μηνών 965.241,07€ χωρίς Φ.Π.Α (1.196.898,92 με Φ.Π.Α). Κατ' ακολουθίαν, στο βαθμό που το ύψος του ποσού του παραβόλου της πρώτης προσφεύγουσας υπολογίστηκε με βάση την προϋπολογιζόμενη δαπάνη ύψους €1.935.182,14 χωρίς Φ.Π.Α., και καταβλήθηκε παράβολο ποσού €9.679.00 - αντί του ορθού, που θα έπρεπε να υπολογιστεί σύμφωνα με την προϋπολογιζόμενη δαπάνη για το χρονικό διάστημα των τεσσάρων (4) μηνών ύψους €969.941,07 χωρίς Φ.Π.Α και χωρίς να συμπεριλαμβάνει το δικαίωμα προαίρεσης (€965.241,07) - υπερβαίνει το νόμιμο προς καταβολή ποσό, ήτοι το ποσό των €4.850,00. Με βάση τα ανωτέρω, θα πρέπει να επιστραφεί στην εν λόγω εταιρία το ποσό των

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

τεσσάρων χιλιάδων οκτακοσίων είκοσι εννιά ευρώ €4.829 (€9.679,00 – €4.850,00 = €4.829,00). Μειοψήφισε ο Πρόεδρος Ιωάννης Κίτσος κατά την άποψη του οποίου: Για πρώτη φορά στο Δίκαιο των Δημοσίων Συμβάσεων, ο Έλληνας νομοθέτης, κατά υποχρεωτική ενσωμάτωση της διάταξης του άρθρου 5 παρ. 1 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ (ΕΕ L 94), προσδιόρισε στη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 Ν. 4412/2016 ότι η μεθοδολογία υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας μιας δημόσιας σύμβασης που υπάγεται στο ρυθμιστικό πλαίσιο του νέου Ν. συμπεριλαμβάνει «κάθε τυχόν δικαίωμα προαίρεσεως ή τυχόν παρατάσεων της σύμβασης», ανεξάρτητα εάν το αντίστοιχο δικαίωμα ασκηθεί κυριαρχικά από την αναθέτουσα αρχή καθώς προέχει, για τον σκοπό εφαρμογής του νέου κανονιστικού πλαισίου, η οικονομική αποτίμησή του. Συγκριτικά με το προϊσχύσαν Δίκαιο για τις Δημόσιες Συμβάσεις –το οποίο ως γνωστό ήταν κατακερματισμένο στην ημέτερη έννομη τάξη– αντίστοιχη διάταξη δεν περιελάμβαναν οι προγενέστεροι και ήδη πλέον καταργηθέντες Ν. 3886/2010 (ΦΕΚ Α΄ 183), Ν. 3669/2008 (ΦΕΚ Α΄ 116), Π.Δ. 118/2007 (ΦΕΚ Α΄ 150) (βλ. και Π.Δ. 28/1980 (ΦΕΚ Α΄ 11)). Η συμπερίληψη του δικαιώματος προαίρεσης στη προϋπολογισθείσα αξία της αντίστοιχης δημόσιας σύμβασης έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο νομικής κρίσης από τις ΑΕΠΠ 142/2018 και 361/2018 οι οποίες ορθά, υπό το φως των νέων νομοθετικών (ευρωπαϊκών και ελληνικών) δεδομένων, ακολούθησαν τη νομική κατεύθυνση αυτή. Η ερμηνεία λοιπόν της καινούργιας διάταξης του άρθρου 363 παρ. 1 Ν. 4412/2016 που ορίζει την καταβολή παραβόλου ως προϋπόθεση παραδεκτού για την εξέταση από το αρμόδιο Κλιμάκιο της ΑΕΠΠ κάθε Προδικαστικής Προσφυγής, αυτονόητα, για λόγους συστηματικής ενότητας του κειμένου, λαμβάνει υπόψη τη μεθοδολογία υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της δημόσιας σύμβασης όπως δεσμευτικά, κατά νομοθετική απαίτηση, ορίζεται στο άρθρο 6. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου, εξ όσων είναι γνωστά σε επίπεδο εσωτερικής νομολογίας, ακυρωτική απόφαση που να τέμνει το ζήτημα οριστικά δεν έχει εισέτι εκδοθεί. Από το κείμενο δε της επικαλούμενης νομολογίας ΣτΕ ΕΑ 187/2017 η οποία ακολουθεί την προγενέστερη 10/2017, προκύπτει ότι κρίνουν υπό το φως της προγενέστερης –και όπως αναφέρθηκε διαφορετικής–

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

νομοθεσίας, συγκεκριμένα της διάταξης του άρθρου 5 παρ. 1 Ν. 3886/2010 (όπως ίσχυε τροποποιημένη κατά τον χρόνο εκδίκασης των αντίστοιχων αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων από το ημέτερο Ακυρωτικό) με παράβολο το οποίο ανέρχονταν σε 1% της προϋπολογισθείσας αξίας, περιλαμβανομένου του ΦΠΑ της αντίστοιχης δημόσιας σύμβασης. Συνεπώς, η Προδικαστική Προσφυγή της «...» πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω μη προσκόμισης του ορθού παραβόλου.

2. Επειδή, η πρώτη ως άνω προσφεύγουσα άσκησε την, από 30.07.2018, Προδικαστική Προσφυγή της, με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης ΑΕΠΠ/730/31.07.2018 και η δεύτερη ως άνω προσφεύγουσα την, από 30.07.2018, Προδικαστική Προσφυγή της, με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης ΑΕΠΠ/731/31.07.2018, με χρήση του τυποποιημένου εντύπου της Α.Ε.Π.Π, όπως προβλέπεται από τα άρθρα 362 παρ. 2 του Ν. 4412/2016 και 8 παρ. 2 Κανονισμού.

3. Επειδή, οι ως άνω Προδικαστικές Προσφυγές στρέφονται κατά πράξεως, που εκδόθηκε στο πλαίσιο της με αριθμό 415/2018 ανταγωνιστικής διαδικασίας με διαπραγμάτευση για την καθαριότητα κτιρίων, εγκαταστάσεων και εξωτερικών χώρων του Α.Π.Θ, συνολικού προϋπολογισμού €1.935.182,14 μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α, ανώτερου του ορίου που θεσπίζεται στο άρθρο 345 του Ν. 4412/2016 για την καθ' ύλη αρμοδιότητα της Α.Ε.Π.Π, ενώ επιπλέον θεμελιώνεται και η κατά χρόνο αρμοδιότητά τους, όπως απαιτείται από τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 379 παρ. 7 του Ν. 4412/2016, τροποποιηθείσας της διάταξης, δυνάμει του άρθρου 43 παρ. 4 του Ν. 4487/2017 (Α' 116), δεδομένου ότι η αντίστοιχη διαδικασία εκκίνησε μετά τις 26.06.2017.

4. Επειδή, εμπρόθεσμα οι προσφεύγουσες εταιρίες προσβάλλουν την ως άνω Απόφαση της αναθέτουσας αρχής, καθόσον η κατ' αυτής Προδικαστικές Προσφυγές έχουν κατατεθεί εντός της προθεσμίας που ορίζουν τα άρθρα 361 παρ. 1 περ. (α) Ν. 4412/2016 και 4 παρ. 1 περ. (α) του Κανονισμού.

5. Επειδή οι προσφεύγουσες, οι οποίες δραστηριοποιούνται στο αντικείμενο των επίμαχων υπηρεσιών καθαριότητας, έχουν προφανές έννομο συμφέρον για την άσκηση των εν λόγω Προδικαστικών Προσφυγών, στις οποίες ενσωματώνουν και το υπό εξέταση αίτημα αναστολής της ισχύος της προσβαλλόμενης πράξης, μέχρι την έκδοση οριστικής Απόφασης της Α.Ε.Π.Π επί των εξεταζόμενων Προδικαστικών Προσφυγών.

6. Επειδή ειδικότερα, η πρώτη προσφεύγουσα («...»), που συμμετείχε στον επίμαχη ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση, υποβάλλοντας τη με αριθμό 101913 Προσφορά, ισχυρίζεται ότι υφίσταται δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη, κατά το άρθρο 360 παρ. 1 του Ν. 4412/2016, καθόσον με την προσβαλλόμενη Απόφαση της Συγκλήτου της αναθέτουσας αρχής, έγινε μη νομίμως δεκτή η με αριθμό 100200 Προσφορά της ανταγωνίστριάς της και ήδη (πρώτης) παρεμβαίνουσας εταιρίας («...»), μολονότι η ως άνω Προσφορά της είναι «ασυνήθιστα χαμηλή» σε σχέση με το αντικείμενο της υπό ανάθεση σύμβασης, υπό την έννοια του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι: α) το δηλωθέν από την ως άνω παρεμβαίνουσα διοικητικό κόστος παροχής των ζητούμενων υπηρεσιών, όπως και το δηλωθέν κόστος αναλωσίμων και το εργολαβικό όφελος είναι «ιδιαιτέρως χαμηλά» και έρχονται σε αντίθεση με τους απαράβατους όρους της υπόψη Διακήρυξης (άρθρο 2.4.4. σελ. 22), τις διατάξεις της κείμενης εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας (άρθρο 68 του Ν. 3863/2010, ως ισχύει), αλλά και με τη θεμελιώδη αρχή της ίσης μεταχείρισης και β) οι, από 16.07.2018, διευκρινίσεις που παρασχέθηκαν από τον συγκεκριμένο οικονομικό φορέα στην οικεία αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 3.1.2. της Διακήρυξης, δεν είναι σε καμία περίπτωση επαρκείς ή προσηκόντως αιτιολογημένες και για τον λόγο αυτόν, θα έπρεπε να είχαν απορριφθεί από την αρμόδια Επιτροπή Αξιολόγησης. Επειδή και η δεύτερη προσφεύγουσα («...»), που συμμετείχε στην επίμαχη ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση, υποβάλλοντας τη με αριθμό 99987 Προσφορά, ισχυρίζεται ότι υφίσταται δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη, κατά το άρθρο 360 παρ. 1 του Ν. 4412/2016, καθόσον

με την προσβαλλόμενη Απόφαση απορρίφθηκε αυθαιρέτως η οικονομική της προσφορά, αν και παρείχε επαρκείς και προσηκόντως αιτιολογημένες διευκρινίσεις (ως προς τα δηλωθέντα ποσά) ενώπιον της Επιτροπής Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων. Επίσης, με την Προσφυγή της η δεύτερη προσφεύγουσα διαμαρτύρεται για το ότι έγινε παρανόμως δεκτή η οικονομική προσφορά της πρώτης και της δεύτερης παρεμβαίνουσας, μολονότι τα δηλωθέντα (από αυτές) ποσά του διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών, των αναλωσίμων και του εργολαβικού οφέλους - που τεκμηριώνουν «ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά», υπό την έννοια του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016 - δε διευκρινίστηκαν επαρκώς και καταλλήλως με τα συμπληρωματικά στοιχεία που υπέβαλαν (ηλεκτρονικώς) οι παρεμβαίνουσες.

7. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 362 παρ. 3 του Ν. 4412/2016 και του άρθρου 7 του ΠΔ 39/2017, η (πρώτη) ασκηθείσα από την εταιρία με τον διακριτικό τίτλο «...» παρέμβαση κατατέθηκε εμπρόθεσμα στις 03.08.2018 στον διαδικτυακό τόπο του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ.) και κοινοποιήθηκε αυθημερόν στην Α.Ε.Π.Π με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σκοπεί δε στην απόρριψη της υπό ΓΑΚ ΑΕΠΠ 730/31.07.2018 Προδικαστικής Προσφυγής της εταιρίας με τον διακριτικό τίτλο «...» και στη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης Απόφασης, η παρεμβαίνουσα δε έχει προφανές έννομο συμφέρον από την απόρριψη της ως άνω Προδικαστικής Προσφυγής, αφού προδήλως ευνοείται από την επιβεβαίωση της αποδοχής της με αριθμό 100200 Προσφοράς της (πρώτη σε σειρά κατάταξης). Επειδή, περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 362 παρ. 3 του Ν. 4412/2016 και του άρθρου 7 του ΠΔ 39/2017, η (δεύτερη) ασκηθείσα από την ως άνω εταιρία παρέμβαση κατατέθηκε εμπρόθεσμα στις 03.08.2018 στον διαδικτυακό τόπο του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ.) και κοινοποιήθηκε αυθημερόν στην Α.Ε.Π.Π με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σκοπεί δε στην απόρριψη της υπό ΓΑΚ ΑΕΠΠ 731/31.07.2018 Προδικαστικής Προσφυγής της εταιρίας με τον διακριτικό τίτλο «...» και στη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης Απόφασης, η

παρεμβαίνουσα δε έχει προφανές έννομο συμφέρον από την απόρριψη της ως άνω Προδικαστικής Προσφυγής, αφού προδήλως ευνοείται από την επιβεβαίωση της αποδοχής της με αριθμό 100200 Προσφοράς της (πρώτη σε σειρά κατάταξης). Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 362 παρ. 3 του Ν. 4412/2016 και του άρθρου 7 του ΠΔ 39/2017, η ασκηθείσα από την εταιρία με τον διακριτικό τίτλο «...» παρέμβαση κατατέθηκε εμπρόθεσμα στις 09.08.2018 στον διαδικτυακό τόπο του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ.) και κοινοποιήθηκε αυθημερόν στην Α.Ε.Π.Π με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σκοπεύει δε στην απόρριψη της υπό ΓΑΚ ΑΕΠΠ 731/31.07.2018 Προδικαστικής Προσφυγής της εταιρίας με τον διακριτικό τίτλο «...» και στη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης Απόφασης, η δε παρεμβαίνουσα ερευνητέο εάν διατηρεί έννομο συμφέρον (βλ. σκέψη 39 της παρούσας).

8. Επειδή, στο άρθρο 18 «Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων» (άρθρο 18 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), παράγραφος 1 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης [...]»

2. Κατά την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων, οι οικονομικοί φορείς τηρούν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τις διατάξεις της περιβαλλοντικής, κοινωνικοασφαλιστικής και εργατικής νομοθεσίας, που έχουν θεσπισθεί με το δίκαιο της Ένωσης, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, οι οποίες απαριθμούνται στο Παράρτημα Χ του Προσαρτήματος Α΄. Η τήρηση των εν λόγω υποχρεώσεων ελέγχεται και βεβαιώνεται από τα όργανα που επιβλέπουν την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων και τις αρμόδιες δημόσιες αρχές και υπηρεσίες που ενεργούν εντός των ορίων της ευθύνης και της αρμοδιότητάς

τους. 3. Οι ανάδοχοι δημοσίων συμβάσεων εντάσσονται κατά προτεραιότητα στα προγράμματα επιθεωρήσεων και ελέγχων του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.), σύμφωνα με το π.δ. 113/2014 (Α' 180) και του Σώματος Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων, σύμφωνα με το π.δ. 100/2014 (Α' 167), εφόσον πληρούν τα ειδικότερα κριτήρια που ορίζονται στις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία των υπηρεσιών αυτών. 4. Η υποχρέωση της παραγράφου 2: (α) επισημαίνεται στα έγγραφα της σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 53 και (β) αποτελεί ειδικό όρο της σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 130. 5. Η αθέτηση της υποχρέωσης της παραγράφου 2 συνιστά σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα του οικονομικού φορέα κατά την έννοια της περίπτωσης θ' της παραγράφου 4 του άρθρου 73, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις κείμενες διατάξεις. Ειδικά, κατά τη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, ως σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα νοούνται ιδίως τα προβλεπόμενα στο δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης γ' της παρ. 2 του άρθρου 68 του ν. 3863/2010 (Α' 115)».

9. Επειδή, στο άρθρο 73 «Λόγοι αποκλεισμού» (άρθρο 57 παράγραφοι 1 έως 6 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) παρ. 4 και 6 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «4. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: α) εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει με κατάλληλα μέσα αθέτηση των ισχυουσών υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 18 [...], «6.[...] Σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν οικονομικό φορέα, όταν αποδεικνύεται ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας βρίσκεται λόγω πράξεων ή παραλείψεων αυτού είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης, σε μία από τις περιπτώσεις της παρ. 4».

10. Επειδή, στο άρθρο 88 «Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές» (άρθρο 69 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), παρ. 1 και 2 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «1. Όταν

οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας, κατά ανώτατο όριο δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής. 2. Οι εξηγήσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορεί να αφορούν ιδίως: α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων [...], γ) την πρωτοτυπία του έργου [...], δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 89 [...]». Περαιτέρω, στη διάταξη του άρθρου 89 («Δικαιολογητικά σχετικά με τις ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές») παράγραφος 2, ορίζεται ότι: «Για την απόδειξη της συμμόρφωσης προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18, σύμφωνα με την περίπτωση δ' της παρ. 2 του άρθρου 88, ο προσφέρων προσκομίζει, εντός της τεθείσας προθεσμίας, τα παρακάτω: α) αναφορά στη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΣΣΕ), στην οποία υπάγονται οι εργαζόμενοι και β) δικαιολογητικά, από τα οποία προκύπτουν οι νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων και οι αντίστοιχες ασφαλιστικές εισφορές τους».

11. Επειδή, στο άρθρο 91 («Λόγοι απόρριψης προσφορών») παρ. 1 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «[...] Η αναθέτουσα αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά: α) η οποία αποκλίνει από τα άρθρα 92 έως 100, και 102 έως 104 ή υποβλήθηκε κατά παράβαση των απαράβατων όρων περί σύνταξης και υποβολής της προσφοράς, όπως οι όροι αυτοί ορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης. β) Η οποία περιέχει ατέλειες, ελλείψεις, ασάφειες ή σφάλματα, εφόσον αυτά δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση ή, εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, δεν έχουν αποκατασταθεί κατά την αποσαφήνιση και τη συμπλήρωση της, σύμφωνα με το άρθρο 102 [...]».

12. Επειδή, στο άρθρο 89 περ. Γ («Σύσταση «Ειδικού Λογαριασμού Παιδικών Κατασκηνώσεων (Ε.Λ.Π.Κ.)» του Ν. 3996/2011 «Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας, ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (Α' 170), ορίζεται ότι: «Στον Οργανισμό Εργατικής Εστίας (Ο.Ε.Ε.) συνιστάται λογαριασμός με τίτλο «Ειδικός Λογαριασμός Παιδικών Κατασκηνώσεων» (Ε.Λ.Π.Κ.) με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια. Πόροι του λογαριασμού είναι η εργοδοτική εισφορά είκοσι (20) ευρώ ετησίως για κάθε εργαζόμενο, η οποία εισπράττεται με τις τακτικές εισφορές του Ο.Ε.Ε., οι τόκοι των κεφαλαίων του Λογαριασμού και κάθε παροχή από χαριστική αιτία. [...] Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, καθορίζονται οι διαδικασίες είσπραξης, ελέγχου, διαχείρισης, διάθεσης και δικαιολόγησης των κονδυλίων του Λογαριασμού, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα για την υλοποίηση του σκοπού της παρούσας διάταξης. 5. Για την κάλυψη της παροχής αυτής θεσπίζεται ετήσια εργοδοτική εισφορά είκοσι (20) ευρώ ανά εργαζόμενο. [...]».

13. Επειδή, στο άρθρο 22 («Τροποποίηση άρθρου 68 του Ν. 3863/2010») του Ν. 4144/2013 «Αντιμετώπιση της παραβατικότητας στην Κοινωνική Ασφάλιση και στην αγορά εργασίας και λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας» (Α' 88), ορίζεται ότι: «Η παράγραφος 1 του άρθρου 68 του ν. 3863/2010 αντικαθίσταται ως εξής: «1. Η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή, δηλαδή το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), οι φορείς και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις, η οποία (αρχή) αναθέτει απευθείας ή προκηρύσσει διαγωνισμό για την ανάθεση παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, υποχρεούται να ζητά από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής: α) Τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο. β) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας. γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι. δ)

Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων. ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά. στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο, όταν πρόκειται για καθαρισμό χώρων. Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) υποχρεούνται, με ποινή αποκλεισμού, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους τα ως άνω στοιχεία. Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων. Επιπροσθέτως, υποχρεούνται να επισυνάψουν στην προσφορά αντίγραφο της συλλογικής σύμβασης εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι». Περαιτέρω, στο άρθρο 34 («Ενιαίος Λογαριασμός για την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών») παρ. 4 του ως άνω Νόμου, ορίζεται ότι: «Πόροι του Ε.Λ.Ε.Κ.Π. είναι: α) Εισφορά 0,81 %, όπως αυτή καθορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 2434/1996 (Α'188). β) [...]. γ) Τα προβλεπόμενα, από την περίπτωση Γ' του άρθρου 89 του Ν. 3996/2011, όπως εξειδικεύτηκαν στην 23411/2131/30.12.2011 (Β'29/2012) κοινή απόφαση του Υπουργού και Υφυπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, έσοδα του Ειδικού Λογαριασμού Παιδικών Κατασκηνώσεων (Ε.Λ.Π.Κ.), τα οποία διατίθενται αποκλειστικά για τους θεσπισμένους με τις διατάξεις αυτές σκοπούς. δ) Κάθε έσοδο από χαριστική αιτία. [...]

14. Επειδή, στην αιτιολογική σκέψη 40 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, ορίζεται ότι: «Ο έλεγχος της τήρησης των εν λόγω διατάξεων του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου θα πρέπει να διενεργείται στα ενδεδειγμένα στάδια της διαδικασίας προμήθειας, δηλαδή κατά την εφαρμογή των γενικών αρχών που διέπουν την επιλογή των συμμετεχόντων και την ανάθεση των συμβάσεων, κατά την εφαρμογή των κριτηρίων αποκλεισμού και κατά την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τις ασυνήθιστα χαμηλές

προσφορές. Η απαραίτητη επαλήθευση για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να διεξάγεται σύμφωνα με τις συναφείς διατάξεις της παρούσας οδηγίας, ιδίως, αυτές οι οποίες διέπουν τα αποδεικτικά μέσα και τις υπεύθυνες δηλώσεις». Συναφώς, στην αιτιολογική σκέψη 101 της ίδιας Οδηγίας, ορίζεται ότι: «Οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει επίσης να έχουν τη δυνατότητα να αποκλείουν οικονομικούς φορείς οι οποίοι έχουν φανεί αναξιόπιστοι, επί παραδείγματι λόγω παραβάσεων περιβαλλοντικών ή κοινωνικών υποχρεώσεων [...]».

15. Επειδή, οι προσφέροντες πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχείρισεως, τόσο κατά τον χρόνο που ετοιμάζουν τις προσφορές τους, όσο και κατά τον χρόνο που αυτές αποτιμώνται από την αναθέτουσα αρχή (ΔΕΕ, Απόφαση της 25.04.1996, Υπόθεση C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 54· Αποφάσεις της 27.11.2001, Υποθέσεις C-285/99 και C-286/99, Impresa Lombardini SpA, σκέψη 37· ΔΕΕ, Απόφαση της 19.06.2003, Υπόθεση C-315/01, GAT, σκέψη 73· ΔΕΕ, Απόφαση της 16.12.2008, Υπόθεση C-213/07, Μηχανική, σκέψη 45· ΔΕΕ, Απόφαση της 12.03.2015, C-538/13, eVigilo, σκέψη 33· ΔΕΕ, Απόφαση της 06.11.2014, Υπόθεση C-42/13, Cartiera dell'Adda, σκέψη 44· ΔΕΕ Απόφαση της 24.05.2016, Υπόθεση C-396/14, MT Højgaard A/S, Züblin A/S, σκέψη 37 κλπ).

16. Επειδή, η αρχή της διαφάνειας, προϋποθέτει ότι όλοι οι όροι και τρόποι διεξαγωγής της διαδικασίας αναθέσεως πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στη Διακήρυξη του Διαγωνισμού ή στη Συγγραφή Υποχρεώσεων, κατά τρόπον ώστε, αφενός να παρέχεται σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και κανονικά επιμελείς υποψηφίους η δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενό τους και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο και, αφετέρου, να καθίσταται δυνατός ο εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής αποτελεσματικός έλεγχος του εάν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διέπουν την εν λόγω σύμβαση (ΔΕΕ, Απόφαση της 18.06.2002, Υπόθεση C-92/00, Stadt Wien, σκέψη 45· ΔΕΕ, Απόφαση της 12.12.2002, Υπόθεση C-470/99, Universale-Bau, σκέψη 91· ΔΕΕ,

Απόφαση της 29.04.2005, Υπόθεση C-496/1999, CAS Succhi di Frutta SpA, σκέψη 111 κλπ).

17. Επειδή, κατά πάγια νομολογία, η Διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει τον Διαγωνισμό και δεσμεύει, τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΣΤΕ 3703/2010, ΣΤΕ 53/2011, ΕΣ Πράξεις Τμήματος VI 78/2007, 19/2005, 31/2003 κλπ), όσο και τους διαγωνιζόμενους. Η δε παράβαση ουσιωδών διατάξεων της Διακήρυξης οδηγεί σε ακυρότητα των αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, με τις οποίες εγκρίνονται οι επιμέρους φάσεις της διαδικασίας, καθώς και το αποτέλεσμα του Διαγωνισμού (ΣΤΕ 2772/1986, 3670/1992, 2137/1993). Αντιστοίχως, η παράβαση τέτοιων διατάξεων της Διακήρυξης από τους διαγωνιζόμενους, καθιστά απαράδεκτες τις υποβληθείσες προσφορές τους. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της Διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής, αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (ΔΕΕ, Απόφαση της 18.10.2001, Υπόθεση C-19/00 Siac Construction Ltd, σκέψεις 34 και 44· ΔΕΕ, Απόφαση της 25.04.1996, Υπόθεση C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 54).

18. Επειδή, την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων διέπει η αρχή του υγιούς και ανόθευτου ανταγωνισμού, ο οποίος και μόνον αυτός, διασφαλίζει την προστασία των συμφερόντων της αναθέτουσας αρχής, επιτρέποντας τη προμήθεια αγαθών, υπηρεσιών και έργων με τους βέλτιστους ποιοτικά και οικονομικά όρους. Η εν λόγω θεμελιώδης αρχή ισχύει, τόσο στο επίπεδο της αναθέτουσας αρχής, όσο και μεταξύ των συμμετεχόντων (σε δημόσιο διαγωνισμό) οικονομικών φορέων (ΔΕΕ, Απόφαση της 19.04.2012, C-549/10 Tomra Systems ASA, Tomra Europe AS κλπ κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

19. Επειδή, σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, που διέπει το σύνολο της διοικητικής δράσης, κάθε Διακήρυξη δημόσιου διαγωνισμού πρέπει, ακόμη και αν δεν περιέχει σχετική ρήτρα, να ερμηνεύεται ως επιβάλλουσα στους διαγωνιζομένους την υποχρέωση τήρησης των κειμένων διατάξεων κατά

τη διαμόρφωση της προσφοράς τους. Μεταξύ των διατάξεων αυτών, «προέχουσα θέση έχουν οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας περί της κατώτερης νόμιμης αμοιβής της εργασίας και της νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφάλισης. Αντίθετη εκδοχή, σύμφωνα με την οποία - ελλείπει σχετικής ρήτηρας στη Διακήρυξη - οι διαγωνιζόμενοι θα μπορούσαν να διαμορφώνουν την προσφορά τους και κάτω του ελαχίστου κατά νόμον εργατικού κόστους, ο δε έλεγχος του στοιχείου αυτού δεν θα γινόταν κατά την κατάθεση των προσφορών, αλλά μετά τη σύναψη της σχετικής συμβάσεως, δεν παραβιάζει μόνο την αρχή της νομιμότητας της διοικητικής δράσεως, αλλά δημιουργεί και συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού, προσκρούοντας για τον λόγο αυτό και στις αρχές της ισότητας των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας της διαδικασίας [...]» (ΕΑ 58/2009, 791, 840/1172/2008).

20. Επειδή, με βάση την αρχή της τυπικότητας των δημόσιων διαγωνισμών, μόνο όταν έχει τεθεί όρος στη Διακήρυξη επί ποινή αποκλεισμού - είτε ουσιαστικός, είτε τυπικός - κάθε διαγωνιζόμενος έχει δικαίωμα να επικαλεσθεί παράβασή του και να επιδιώξει τον αποκλεισμό των άλλων διαγωνιζομένων, προς διασφάλιση της αρχής της διαφάνειας, του ανταγωνισμού και της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων (ΣΤΕ 194/2011).

21. Επειδή, στο άρθρο 2.4.4. («Περιεχόμενα Φακέλου «Οικονομική Προσφορά»/Τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών») της επίμαχης Διακήρυξης (σελ. 22-23), ορίζεται ότι: «Η οικονομική προσφορά υποβάλλεται ηλεκτρονικά, επί ποινή αποκλεισμού, στον φάκελο «Οικονομική Προσφορά». Η οικονομική προσφορά των ενδιαφερομένων συντάσσεται συμπληρώνοντας την αντίστοιχη ειδική ηλεκτρονική φόρμα του συστήματος [...] Πέραν των παραπάνω, οι προσφέροντες συμπληρώνουν, επί ποινή αποκλεισμού και υποβάλλουν ψηφιακά υπογεγραμμένο το αντίστοιχο υπόδειγμα της οικονομικής προσφοράς και τον προβλεπόμενο στο άρ. 68 του ν. 3863/2010, πίνακα ανάλυσης προσφοράς, σύμφωνα με το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ της Διακήρυξης. Το υπόδειγμα υπογράφεται ψηφιακά από τον προσφέροντα και επισυνάπτεται ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείου pdf. Στη συνέχεια το σύστημα

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

παράγει σχετικό ηλεκτρονικό αρχείο, το οποίο υπογράφεται ψηφιακά και υποβάλλεται από τον προσφέροντα [...] Στην τιμή περιλαμβάνονται οι υπέρ τρίτων κρατήσεις, ως και κάθε άλλη επιβάρυνση, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α., για την παροχή των υπηρεσιών στον τόπο και με τον τρόπο που προβλέπεται στα έγγραφα της σύμβασης.. Οι υπέρ τρίτων κρατήσεις υπόκεινται στο εκάστοτε ισχύον αναλογικό τέλος χαρτοσήμου και στην επ' αυτού εισφορά υπέρ ΟΓΑ. Επισημαίνεται ότι το εκάστοτε ποσοστό Φ.Π.Α. επί τοις εκατό, της ανωτέρω τιμής θα υπολογίζεται αυτόματα από το σύστημα. Οι προσφερόμενες τιμές είναι σταθερές καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, που θα υπογραφεί και δεν αναπροσαρμόζονται. Ως απαράδεκτες θα απορρίπτονται προσφορές στις οποίες: α) δεν δίνεται τιμή σε ΕΥΡΩ ή που καθορίζεται σχέση ΕΥΡΩ προς ξένο νόμισμα, β) δεν προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή, με την επιφύλαξη της παρ. 4 του άρθρου 102 του Ν 4412/2016 και γ) η τιμή υπερβαίνει τον προϋπολογισμό της σύμβασης που καθορίζεται και τεκμηριώνεται στο Παράρτημα Ι της παρούσας Διακήρυξης. Το κόστος των πάσης φύσεως νομίμων αποδοχών των εργαζομένων, το κόστος των πάσης φύσεως ασφαλιστικών και εργοδοτικών εισφορών και το κόστος της δαπάνης για τις παιδικές κατασκηνώσεις, για το διάστημα των τεσσάρων (4) μηνών της σύμβασης προσδιορίζονται ρητώς στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι της Διακήρυξης και ανέρχεται στο ποσό των 916.274,40€. Κάθε προσφορά που κατατίθεται κάτω του ανωτέρω ποσού επίσης, θα απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Τέλος, ως απαράδεκτη θα απορρίπτεται και η προσφορά που θα υπολείπεται, πέραν του παραπάνω ποσού, και του ποσού που αντιστοιχεί στις νόμιμες κρατήσεις, όπως αυτές προσδιορίζονται στην παρούσα Διακήρυξη. Οι συμμετέχουσες εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού (εργολάβοι), επί ποινή αποκλεισμού, υποχρεούνται να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής: α) Τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο. β) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας. γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι. δ) Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων. ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα

προϋπολογισθέντα ποσά. στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο, όταν πρόκειται για καθαρισμό χώρων. Τα ανωτέρω στοιχεία, επί ποινή αποκλεισμού, εξειδικεύονται σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους. Πρέπει επίσης να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλωσίμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων. Επιπροσθέτως, υποχρεούνται να επισυνάψουν στην προσφορά αντίγραφο της συλλογικής σύμβασης εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι».

22. Επειδή, στο άρθρο 2.4.6. («Λόγοι απόρριψης προσφορών») της επίμαχης Διακήρυξης, (σελ. 23-24), ορίζεται ότι: «Η Αναθέτουσα Αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά: α) η οποία δεν υποβάλλεται εμπρόθεσμα, με τον τρόπο και με το περιεχόμενο που ορίζεται πιο πάνω στην παρούσα Διακήρυξη, β) η οποία περιέχει ατέλειες, ελλείψεις, ασάφειες ή σφάλματα, εφόσον αυτά δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση ή εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, δεν έχουν αποκατασταθεί κατά την αποσαφήνιση και την συμπλήρωσή της, γ) για την οποία ο προσφέρων δεν έχει παράσχει τις απαιτούμενες εξηγήσεις-διευκρινήσεις, εντός της προκαθορισμένης προθεσμίας ή οι εξηγήσεις - διευκρινήσεις δεν είναι αποδεκτές από την Αναθέτουσα Αρχή σύμφωνα και το άρθρο 102 του ν. 4412/2016, δ) η οποία είναι εναλλακτική προσφορά, ε) η οποία υποβάλλεται από έναν προσφέροντα που έχει υποβάλλει δύο ή περισσότερες προσφορές, ζ) η οποία είναι υπό αίρεση, η) η οποία θέτει όρο αναπροσαρμογής, θ) η οποία παρουσιάζει ελλείψεις ως προς τα δικαιολογητικά που ζητούνται από τα έγγραφα της παρούσης Διακήρυξης και αποκλίσεις ως προς τους όρους και τις τεχνικές προδιαγραφές της σύμβασης».

23. Επειδή, στο άρθρο 3.1.2. («Αξιολόγηση προσφορών») της επίμαχης Διακήρυξης (σελ. 25-26), ορίζεται ότι: «Μετά την κατά περίπτωση ηλεκτρονική αποσφράγιση των προσφορών η Αναθέτουσα Αρχή προβαίνει στην αξιολόγηση αυτών μέσω των αρμόδιων πιστοποιημένων στο Σύστημα οργάνων της,

εφαρμοζόμενων κατά τα λοιπά των κειμένων διατάξεων. Ειδικότερα : α) Η αρμόδια Επιτροπή καταχωρεί όσους υπέβαλαν προσφορές, καθώς και τα ζητούμενα στην παράγραφο 2.4.3. υποβληθέντα δικαιολογητικά και τα αποτελέσματα του ελέγχου αυτών σε πρακτικό, το οποίο υπογράφεται από τα μέλη της. β) Οι σφραγισμένοι φάκελοι με τα οικονομικά στοιχεία των προσφορών, αποσφραγίζονται κατά την ημερομηνία και ώρα που ορίζεται σε ειδική πρόσκληση [...], γ) [...]. δ) Η Επιτροπή Αξιολόγησης προβαίνει στην αξιολόγηση των οικονομικών προσφορών και συντάσσει πρακτικό στο οποίο εισηγείται αιτιολογημένα την αποδοχή ή απόρριψή τους, την κατάταξη των προσφορών με βάση το οριζόμενο με την παρούσα κριτήριο ανάθεσης και την ανάδειξη του προσωρινού αναδόχου. Εάν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με το αντικείμενο της σύμβασης, η Αναθέτουσα Αρχή απαιτεί από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας, κατά ανώτατο όριο δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται τα άρθρα 88 και 89 ν. 4412/2016. Τα αποτελέσματα των ανωτέρω σταδίων επικυρώνονται με απόφαση του αποφαινόμενου οργάνου της αναθέτουσας αρχής, η οποία κοινοποιείται στους προσφέροντες μέσω του ΕΣΗΔΗΣ. Κατά των ανωτέρω αποφάσεων χωρεί προδικαστική προσφυγή σύμφωνα με την παράγραφο 3.4. της παρούσας».

24. Επειδή στο Παράρτημα Ι («ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ»), Μέρος Α΄ («ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ»), της οικείας Διακήρυξης (σελ. 35), ορίζεται ότι: «Για την εκτέλεση του συνόλου των εργασιών καθαριότητας (καθημερινός και προγραμματισμένος καθαρισμός) των εσωτερικών και εξωτερικών χώρων των κτιρίων, απαιτούνται τουλάχιστον 235 θέσεις εργασίας δωρης απασχόλησης. **Οι** επόπτες του έργου βαρύνουν τον ανάδοχο [...] Η ανάδοχος εταιρεία έχει την υποχρέωση για απαρέγκλιτη τήρηση των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας, δηλαδή καταβολή των νόμιμων αποδοχών, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

μπορεί να είναι κατώτερες των προβλεπομένων από την ισχύουσα Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, τήρηση του νομίμου ωραρίου, την τήρηση της ασφαλιστικής νομοθεσίας και της νομοθεσίας περί υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων και πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου [...]».

25. Επειδή στο Παράρτημα Ι («ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ»), Μέρος Β' («ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ») της επίμαχης Διακήρυξης (σελ. 38 και επομ.), ορίζεται ότι: «Χρηματοδότηση: Η σύμβαση χρηματοδοτείται από τις πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού (ΚΑΕ 0845), σύμφωνα με την αριθμ. 207024/Β2/27-11-2017 απόφαση ανάληψης υποχρέωσης του Υπουργού Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων. Στον παρακάτω πίνακα περιγράφεται ο προϋπολογισμός του έργου για χρονικό διάστημα δύο (2) ετών:

1 Συμβατικός αριθμός ημερομισθίων (Θέσεις εργασίας δώρου απασχόλησης x Ημερομίσθια x Μήνες)	235	25	4	23.500
2 Συμβατική εργατική δαπάνη (αρθ. ημερομισθίων x κόστος ημερομίσθιου δώρου x Προσαύξηση)	23.500	25,52	1,52	911.574,40€
3 Εισφορά για τις Παιδικές Κατασκηνώσεις του αρ. 89 του Ν. 3996/2011				4.700€
4 Λοιπά έξοδα και εργολαβικό όφελος				€53.666,67€
Γενικό σύνολο προϋπολογισμού 4 μηνών χωρίς Φ.Π.Α.				€969.941,07€
Πρόβλεψη για Φ.Π.Α. 24%				232.785,85€
Γενικό σύνολο προϋπολογισμού 4 μηνών συμπεριλαμβανομένου και του Φ.Π.Α.				1.202.726,92€

26. Επειδή, όπως έχει νομολογιακά κριθεί, στην οικονομική προσφορά πρέπει να ενσωματώνεται ένα εύλογο και όχι μηδαμινό ποσοστό του διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών, των αναλώσιμων, του εργολαβικού κέρδους και των νόμιμων κρατήσεων, ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η εκτέλεση της σχετικής σύμβασης (Αποφάσεις ΕΑ 675/2002, 272/2008, 1257, 1262, 1297 και 1299/2009, 970/2010, 328/2013, 108/2014 κλπ). Επειδή, η υποβολή «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς» δύναται να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να πλήξει την επί ίσοις όροις συμμετοχή των ενδιαφερομένων στους διαγωνισμούς για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, αφού με τη μεθόδευση αυτή οι λοιποί υποψήφιοι αποκλείονται κατά το στάδιο αξιολόγησης των οικονομικών προσφορών και η διαδικασία αποβαίνει υπέρ του διαγωνιζομένου εκείνου, που προσφέρει τις υπηρεσίες του αντί αδικαιολόγητα χαμηλού, σε σχέση με τα κρατούντα στην αγορά, τιμήματος.

27. Επειδή, η διαδικασία πρόσκλησης του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016, για την παροχή διευκρινίσεων, συντάσσεται σύμφωνα με τις αρχές της παρ. 1 του άρθρου 18 («Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων») του ως άνω Νόμου και πρέπει να απευθύνεται επί ίσοις όροις σε όλους τους συμμετέχοντες που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση (οι προσφορές τους χαρακτηρίστηκαν ως ασυνήθιστα χαμηλές και απαιτούν την παροχή εξηγήσεων). Περαιτέρω, η πρόσκληση πρέπει να αφορά όλα τα σημεία της προσφοράς, από τα οποία η αναθέτουσα αρχή τη χαρακτηρίζει ως «ασυνήθιστα χαμηλή», απαιτούσα την παροχή εξηγήσεων. Συνεπώς, οι αναθέτουσες αρχές δεν μπορούν να απορρίψουν (εκ των υστέρων) οικονομική προσφορά, λόγω ενδεχόμενης ασάφειας του ποσού της, εάν το συγκεκριμένο (ασυνήθιστα χαμηλό) τμήμα της προσφοράς της, δεν αποτέλεσε αντικείμενο της εν λόγω πρόσκλησης. Απόκειται στην αναθέτουσα αρχή να διατυπώσει με σαφήνεια την πρόσκληση που απευθύνει στους οικονομικούς φορείς, προκειμένου να τους παράσχει τη δυνατότητα να αποδείξουν κατά τρόπο πλήρη και λυσιτελή τη σοβαρότητα των προσφορών τους (ΔΕΕ, Απόφαση της 29.03.2012, Υπόθεση C-599/10 SAG ELV Slovensko as, σκέψη 31). Επισημαίνεται ότι η αναθέτουσα

αρχή: α) πρέπει να εξετάσει όλα τα αποδεικτικά στοιχεία, ακόμη και αυτά που δεν εμπίπτουν στην παρ. 2 του άρθρου 88 του Ν. 4412/2018 και β) μπορεί να απορρίψει προσφορά, μόνο εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται.

28. Επειδή, κατά την ήδη διαμορφωθείσα νομολογία της Αρχής, έχει κριθεί ότι: «[...] η διάταξη του άρθρου 88 παρ. 3 του Ν. 4412/2016, ιδρύει διακριτική εκτιμητική και αξιολογική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής, όπως, συνεκτιμώντας το σύνολο των στοιχείων που βρίσκονται στη διάθεσή της και της προσκομίζεοι προσφέρων, τελικώς κρίνει το δικαιολογημένο της χαμηλής προσφοράς του. Η παραπάνω αξιολόγηση, προφανώς πρέπει να λαμβάνει χώρα με βάση αποκλειστικά τα ανά περίπτωση προκύπτοντα στοιχεία, ενώ οι όποιες γενικές κρίσεις περί της οικείας αγοράς και είδους προϊόντος, υπηρεσίας ή έργου, στοιχεία περί του συνήθους ποσοστού έκπτωσης στην οικεία αγορά και στοιχεία περί πρότερων αντιστοίχων συμβάσεων της ίδιας της αναθέτουσας αρχής με τον ίδιο προσφέροντα, του ίδιου του προσφέροντος με άλλες αναθέτουσες αρχές ή άλλων αναθετουσών αρχών με άλλους προσφέροντες, δύνανται μεν να ληφθούν υπόψη, πλην όμως, πάντοτε σε συνάρτηση με τα περιπτώσιολογικά στοιχεία της συγκεκριμένης υπόθεσης. Η ανωτέρω διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής δεν είναι ανέλεγκτη, αλλά υπάγεται στον έλεγχο της Α.Ε.Π.Π. ως προς την εκ μέρους της τήρηση των όρων διεξαγωγής και των ληπτέων υπόψη στοιχείων, που η οικεία διάταξη, ως και η γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης, καθιερώνουν για τη σχετική αξιολογική διαδικασία και την τυχόν υπέρβαση των άκρων ορίων της (ΔΕΦΑΘ Ασφ. 312/2015, ΕλΣυν Τμ. VI 2090, 584/2011, 1382, 2653, 3016/2012, 950/2014, 2998/2014, 157/2016 κλπ). Περαιτέρω, σε κάθε περίπτωση, η οικεία Απόφαση (της αναθέτουσας αρχής) περί αξιολόγησης των οικονομικών προσφορών και ανάδειξης προσωρινού αναδόχου, δια της οποίας ενσωματώνεται και σκέλος περί της αποδοχής ή απόρριψης «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς», κατόπιν των υποχρεωτικών εξηγήσεων του προσφέροντος, θα πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη σε

σχέση, τόσο με όσα ο προσφέρων επικαλέστηκε και προσκόμισε με τις εξηγήσεις του [...] όσο και με όσα έπρεπε να αποδειχθούν και δεν αποδείχθηκαν [...] Εξάλλου, ο τυχόν δικαιολογημένος χαρακτήρας μιας ιδιαίτερα χαμηλής προσφοράς θα αποβεί προς όφελος της αναθέτουσας με την ανάληψη της οικείας σύμβασης σε χαμηλό τίμημα [...]» (βλ. υπ' αριθμ. 27/2018 Απόφαση 6^{ου} Κλιμακίου της Α.Ε.Π.Π, σκέψη 6).

29. Επειδή, η οικονομική προσφορά διαγωνιζόμενου σε διαδικασίες ανάθεσης δημόσιας σύμβασης για υπηρεσίες καθαριότητας, δεν μπορεί, κατά την κοινή αντίληψη, να συντίθεται μόνο από το κόστος της μισθοδοσίας του προσωπικού που θα ασχοληθεί στην παροχή των ζητούμενων υπηρεσιών, αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει και το λειτουργικό (διοικητικό) κόστος, καθώς επίσης και να καταλείπει και κάποιο περιθώριο κέρδους, ώστε να μην θέτει σε κίνδυνο την εκτέλεση της σχετικής συμβάσεως (Αποφάσεις ΕΑ 675/2002, 272/2008, 1257, 1262, 1297 και 1299/2009, 970/2010 κλπ). Επειδή, οι εταιρίες παροχής υπηρεσιών καθαριότητας, θα πρέπει, κατά την ρητώς εκπεφρασμένη με τις διατάξεις του άρθρου 68 του Ν. 3863/2010 βούληση του νομοθέτη, να υπολογίζουν κατά τη σύνταξη της προσφοράς τους εύλογο (και κατά συνεκδοχή ελέγξιμο από τις αναθέτουσες αρχές), με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής και τις παρεχόμενες από τις προσφέρουσες εταιρείες εξηγήσεις) ποσοστό διοικητικού κόστους και εργολαβικού κέρδους (ΣΤΕ 198/2013, ΔΕφ Θεσσαλ. 344/2012, ΕλΣυν VI Τμ. 150/2014). Το κόστος αμοιβής των εργαζομένων επιβάλλεται να μην υπολείπεται του οριζόμενου στην οικεία Συλλογική Σύμβαση Εργασίας ή στην Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, ενώ το ποσοστό του διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών των προσφερόντων, πρέπει να μην είναι μηδαμινό, η δε προσφορά θα πρέπει επιπλέον να ενσωματώνει και ένα εύλογο και όχι μηδαμινό ποσοστό αναλώσιμων, εργολαβικού κέρδους καθώς και τις νόμιμες κρατήσεις (ΔΕφ Θεσσαλ 339/2013). Σημειώνεται επίσης ότι, στο πλαίσιο της παρούσας δημοσιονομικής συγκυρίας, οι αναθέτουσες αρχές -και αντιστοίχως η Α.Ε.Π.Π- θα πρέπει να συνεκτιμούν ότι το εργοδοτικό όφελος δεν είναι πάντα δυνατόν να

αποτιμηθεί χρηματικά μέσα στα στενά όρια μιας οικονομικής προσφοράς (ΔΕΦΑΘ 873/2012). Ωστόσο, οι οικονομικοί φορείς θα πρέπει να προσκομίζουν εμπειριστατωμένα στοιχεία, τα οποία να ερείδονται σε συγκεκριμένα δεδομένα, ώστε να εξαχθεί μια ασφαλής αξιολογική κρίση.

30. Επειδή, κατά πάγια νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, οικονομική προσφορά, που υπολείπεται του κατώτερου ορίου εργατικού κόστους, όπως αυτό προσδιορίζεται με τη Διακήρυξη, είναι απαράδεκτη και απορριπτέα, ως μη σύμφωνη με τους όρους της Διακήρυξης και προφανώς, ζημιογόνος, έστω και αν δεν υπολείπεται του ελάχιστου εργατικού κόστους, που προσδιορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία και τις συναφείς Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (ΔιοικΕφΘεσ. 81/2015, ΕΣ (Μείζονος) 3976/2014, ΔιοικΕφΘεσ. 254/2012, 311/2012 κ.α.).

31. Επειδή, ο διαγωνιζόμενος οικονομικός φορέας δύναται να επικαλεστεί για τη δικαιολόγηση της οικονομικής προσφοράς του, τη διάθεση αποθεμάτων αναλωσίμων ή υπολοίπων από γενικές και μεγάλου όγκου παραγγελίες αναλωσίμων, των οποίων το κόστος έχει τυχόν ήδη αποσβεσθεί στο πλαίσιο άλλων δραστηριοτήτων ή έχει ενσωματωθεί στην κοστολόγηση άλλων συμβάσεων (δημοσίων ή ιδιωτικών) ή έχει, σε κάθε περίπτωση, αποπληρωθεί ήδη προ της επίδικης προσφοράς του, με αποτέλεσμα να έχει επιβαρυνθεί με αυτό χωρίς, όμως, να τα έχει χρησιμοποιήσει και να παραμένουν αναξιοποίητα (ΕλΣυν VI Τμ. 240/2007). Επειδή, όμως, «[...] είναι αόριστοι και αναιτιολόγητοι οι ισχυρισμοί περί ύπαρξης stock υλικών, χωρίς την κατάθεση αποδεικτικών (τιμολογίων αγοράς, αποδείξεων κλπ), που να τεκμηριώνουν την προσφερόμενη χαμηλή τιμή, ως προς το κόστος των αναλωσίμων [...]» (ΔΕΦΑΘ 765/2013) και επειδή, περαιτέρω, δεν «[...] μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά ειδική αιτιολογία για την απόρριψη των ανωτέρω ισχυρισμών, η παραπομπή σε αποσπάσματα κρίσεων δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες αφορούν διαφορετικούς διαδίκους σε διαφορετικούς διαγωνισμούς και στηρίζονται σε διαφορετικά πραγματικά δεδομένα [...]» (ΔΕΦΑΘ 1737/2014).

32. Επειδή, η αιτιολογία των αναθετουσών αρχών ως προς την αποδοχή μιας «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς», δε δύναται να συνίσταται στην απλή διαπίστωση ότι ο προσδιορισμός εύλογου διοικητικού κόστους και εργολαβικού κέρδους για την παροχή των ζητούμενων υπηρεσιών, ανάγεται στον τρόπο ασκήσεως της επιχειρηματικής δραστηριότητας του προσφέροντος, ο οποίος διαμόρφωσε την οικονομική προσφορά του κατά την ελεύθερη κρίση του, αναλαμβάνοντας και το βάρος του επιχειρηματικού κινδύνου κατά τη διαμόρφωση της τιμής της προσφοράς του (ΔΕΦΑΘ 873/2012). Και τούτο, για τον απλούστατο λόγο, ότι η απαίτηση του νόμου για οικονομική προσφορά με πρόβλεψη εύλογου ποσοστού διοικητικού κόστους, κόστους αναλωσίμων και εργολαβικού οφέλους, αποβλέπει στο να μη τίθεται σε κίνδυνο η εκτέλεση της σχετικής συμβάσεως, στη σύναψη της οποίας κατατείνει ο διαγωνισμός (βλ. υπ' αριθμ. 336/2018 Απόφαση 1^{ου} Κλιμακίου της Α.Ε.Π.Π, σκέψη 61).

33. Επειδή, μετά την ηλεκτρονική αποσφράγιση και τον έλεγχο των δικαιολογητικών συμμετοχής και των τεχνικών προσφορών των προαναφερόμενων τριών (3) συμμετεχουσών εταιρειών, αλλά και την αποσφράγιση των οικονομικών τους προσφορών, στο, από 12.07.2018, Πρακτικό της 1ης συνεδρίασης της Επιτροπής Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων της οικείας αναθέτουσας αρχής, αναφέρεται (μεταξύ άλλων) ότι μέχρι τις 16.07.2018, θα πρέπει να υποβληθούν ηλεκτρονικά (μέσω του συστήματος του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 3.1.2. της Διακήρυξης, οι απαραίτητες διευκρινίσεις επί των υποβληθεισών οικονομικών προσφορών, ως εξής: α) Η εταιρία με τον διακριτικό τίτλο «...», θα παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με τον Πίνακα Ανάλυσης της με αριθμό 101913 Προσφοράς της και ιδιαίτερα για το ύψος διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών (€300,00 μηνιαίως) και το ύψος του εργολαβικού κέρδους (€177,11 μηνιαίως). β) Η εταιρία με τον διακριτικό τίτλο «...», θα παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με τον Πίνακα Ανάλυσης της με αριθμό 99987 Προσφοράς της και ιδιαίτερα για το ύψος του κόστους των αναλωσίμων (€0,08 μηνιαίως) και το ύψος του εργολαβικού κέρδους (€0,08 μηνιαίως), καθώς και για το εάν έχει συμπεριλάβει

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

στο συνολικό ποσό των €194.984,20 (ύψος ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά), το ποσό των €4.700, που αντιστοιχεί στην εισφορά του άρθρου 89 του Ν. 3996/2011 για τις παιδικές κατασκηνώσεις, όπως απαιτεί (επί ποινή αποκλεισμού) η εν λόγω Διακήρυξη (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι, ΜΕΡΟΣ Β). γ) Η εταιρία με τον διακριτικό τίτλο «...» (παρεμβαίνουσα), θα παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με τον Πίνακα Ανάλυσης της με αριθμό 100200 Προσφοράς της και ιδιαίτερα για το ύψος διοικητικού κόστους παροχής των ζητούμενων υπηρεσιών (€119,100 μηνιαίως), το ύψος των αναλωσίμων (€57,07225 μηνιαίως) και το ύψος του εργολαβικού κέρδους (€0,025 μηνιαίως). Επειδή, με το, από 13.07.2018, Υπόμνημα της δεύτερης παρεμβαίνουσας ενώπιον της Επιτροπής Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων, ζητήθηκε η απόρριψη της οικονομικής προσφοράς της δεύτερης προσφεύγουσας («...»), λόγω μη τήρησης του ρητού και απαράβατου όρου της Διακήρυξης (άρθρο 2.4.4.), σχετικά με τον υπολογισμό του κόστους των πάσης φύσεως νομίμων αποδοχών των εργαζομένων, του κόστους των πάσης φύσεως ασφαλιστικών και εργοδοτικών εισφορών και του κόστους της δαπάνης για τις παιδικές κατασκηνώσεις, αλλά και λόγω δήλωσης (σχεδόν) μηδενικού διοικητικού κόστους και κόστους αναλωσίμων. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο ως άνω Υπόμνημα, η πλημμέλεια αυτή (μηδενικό κόστος), δε δύναται να απαλειφθεί με παρεχόμενες διευκρινίσεις, καθόσον «[...] η επίκληση τυχόν ευνοϊκών περιστάσεων, εξετάζεται συνδυαστικά με το συνυπολογισμό ορισμένου διακριτού και υπαρκτού ποσού και όχι ποσού σχεδόν μηδενικού [...]».

34. Επειδή, περαιτέρω, η Επιτροπή Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων του Α.Π.Θ., στο, από 16.07.2018, Πρακτικό της 1ης συνεδρίασής της, κατά την οποία εξέτασε τις διευκρινίσεις που ζητήθηκαν από τους ως άνω τρεις (3) οικονομικούς φορείς, αναφέρει τα εξής: α) η εταιρία με τον διακριτικό τίτλο «...» διευκρινίζει ότι το ύψος του διοικητικού κόστους (€300,0 μηνιαίως) και το ύψος του εργολαβικού κέρδους (€177,11 μηνιαίως) στην οικονομική της προσφορά, οφείλεται στην οργάνωση της εταιρίας, στο έμπειρο και εκπαιδευμένο προσωπικό της, στο γεγονός, ότι δεν θα χρειαστεί να προσλάβει επιπλέον

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

προσωπικό ή να απολύσει υπάρχον προσωπικό, στον υφιστάμενο τεχνικό εξοπλισμό και στο πλεόνασμα υλικών που διαθέτει, αλλά και στον μεγάλο κύκλο εργασιών της, ο οποίος θα διευρυνθεί, εάν αναδειχθεί ανάδοχος (έμμεσα οικονομικά οφέλη: αύξηση πελατολογίου, βελτίωση οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας κλπ). Τα ανωτέρω πλεονεκτήματα, της επέτρεψαν, όπως υποστηρίζει, να διαμορφώσει ελεύθερα την οικονομική της προσφορά κατά τρόπο ανταγωνιστικό, αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα και το βάρος του επιχειρηματικού κινδύνου. β) Η εταιρία με τον διακριτικό τίτλο: «...» διευκρινίζει ότι το ποσό των €4.700 της εισφοράς του άρθρου 89 του Ν. 3996/2011 υπέρ Ε.Λ.Π.Κ. το έχει συμπεριλάβει στο κελί 7 του Πίνακα Ανάλυσης Προσφοράς, ήτοι στο ύψος του διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών, υποστηρίζοντας ότι η εισφορά των €20,00 αποτελεί εφάπαξ ποσό που υπολογίζεται ανά εργαζόμενο, χωρίς να τελεί σε σχέση αναλογίας με το ύψος των αποδοχών του ή να σχετίζεται με τα καθήκοντά του και ως εκ τούτου, λαμβάνει χαρακτήρα στοιχείου του διοικητικού κόστους κι όχι ασφαλιστικής εισφοράς. Προς επίρρωση του σχετικού ισχυρισμού της, επικαλείται το με αρ. πρωτ. 12388/10.01.2018 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Α.Π.Θ., το οποίο εκδόθηκε στο πλαίσιο του υπ' αριθμ. 404/2017 διεθνούς ηλεκτρονικού διαγωνισμού για την καθαριότητα κτιρίων, εγκαταστάσεων και εξωτερικών χώρων του Α.Π.Θ, διάρκειας δύο (2) ετών, όπου δόθηκε η διευκρίνιση, ότι το ως άνω ποσό δύναται να ενταχθεί, είτε στο πεδίο των ασφαλιστικών εισφορών, είτε στο πεδίο του διοικητικού κόστους της σύμβασης. Αναφορικά με το ύψος του κόστους των αναλωσίμων (€0,08 μηνιαίως), η ως άνω εταιρία υποστηρίζει ότι είναι χαμηλό, γιατί έχει εξασφαλίσει κατάλληλες εκπτώσεις από τους προμηθευτές της και ότι ο τεχνικός της εξοπλισμός έχει αποσβεστεί (καταθέτει προς τούτο μητρώο παγίων). Τέλος, αναφορικά με το ύψος του εργολαβικού κέρδους (€0,08 μηνιαίως), διευκρινίζει ότι το δηλωθέν κέρδος είναι μικρό (και όχι μηδενικό), γιατί συνίσταται κυρίως στην ενίσχυση του κύκλου εργασιών της, στην αύξηση του προσωπικού της και στη βελτίωση της επιχειρηματικής εικόνας και της φήμης της (απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, ιδίως από πλευράς τεχνικής ικανότητας,

εμπειρίας και αξιοπιστίας). Επισημαίνεται ότι στην ίδια συνεδρίαση (16.07.2018), η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει από την ως άνω εταιρία, την ηλεκτρονική υποβολή συμπληρωματικών διευκρινίσεων (μέχρι τις 18.07.2018), σχετικά με τον Πίνακα Ανάλυσης της Προσφοράς της και ιδιαίτερα για το ύψος του διοικητικού κόστους παροχής των ζητούμενων υπηρεσιών. γ) Η εταιρία με τον διακριτικό τίτλο «...» αιτιολογεί το ύψος του διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών (€119,100 μηνιαίως), το ύψος των αναλωσίμων (€57,07225 μηνιαίως) και το ύψος του εργολαβικού κέρδους (€0,025 μηνιαίως), στο γεγονός ότι δεν θα προκύψει επιπλέον επιβάρυνση διοικητικού κόστους από την υπό ανάθεση σύμβαση, δεδομένου ότι διαθέτει την αναγκαία υποδομή, ήτοι τα τεχνικά μέσα, την αποθήκη υλικού, τα οχήματα και τον εξοπλισμό για την υλοποίηση της συγκεκριμένης σύμβασης (προς το σκοπό αυτό προσκομίζει σχετικά έγγραφα από τα οποία αποδεικνύεται ότι τα κόστη ιατρού και τεχνικού ασφαλείας, ασφαλιστηρίου συμβολαίου και εποπτείας του έργου, θα είναι μηδενικά). Περαιτέρω, η εν λόγω εταιρία διευκρινίζει ότι στο διοικητικό κόστος έχει υπολογίσει το ποσό των €30,00 για το κόστος εγγύησης καλής εκτέλεσης από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (με παρακατάθεση απευθείας χρηματικού ποσού) και το ποσό των €446,40 για το κόστος δημοσίευσης της Διακήρυξης, σύμφωνα με την σχετική διευκρίνιση του Τμήματος Προμηθειών του Α.Π.Θ. Αναφορικά με τα αναλώσιμα, η ως άνω εταιρία υποστηρίζει ότι όλος ο τεχνικός της εξοπλισμός έχει ήδη αγοραστεί και αποσβεστεί (προσκομίζεται λίστα παγίων για την απόδειξη του ισχυρισμού της), ενώ έχει καταφέρει να εξασφαλίσει εκπτώσεις στις αγορές των αναλωσίμων, που της επιτρέπουν ευελιξία κατά τη σύνταξη της οικονομικής της προσφοράς (προσκομίζονται σχετικές επιστολές). Αναφορικά δε με το εργολαβικό κέρδος, διευκρινίζει ότι τα οικονομικά οφέλη που προσδοκά από την εν λόγω σύμβαση, συνίστανται στη διατήρηση του κύκλου εργασιών της (καθόσον ήδη εκτελεί την τρέχουσα σύμβαση καθαριότητας του Α.Π.Θ.), στη διατήρηση της φήμης της και του πελατολογίου της, καθώς και στην ενίσχυση του κύκλου εργασιών της.

35. Επειδή, η Επιτροπή Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων του Α.Π.Θ., στο, 18.07.2018, Πρακτικό της 1ης συνεδρίασής της (2η συνέχεια), κατόπιν εξέτασης των συμπληρωματικών διευκρινίσεων που κατέθεσε (ηλεκτρονικά) στις 17.07.2018 η εταιρία με τον διακριτικό τίτλο «...» απέρριψε οριστικά την οικονομική της προσφορά και (αντίστοιχα) έκανε δεκτές τις οικονομικές προσφορές των εταιρειών «...» και «...», με την εξής κατάταξη: 1) «...», με οικονομική προσφορά που ανέρχεται σε €918.311,107 χωρίς Φ.Π.Α. 2) «...», με οικονομική προσφορά που ανέρχεται σε €921.920,00 χωρίς Φ.Π.Α. Τέλος, με την προσβαλλόμενη Απόφαση της Συγκλήτου του Α.Π.Θ, εγκρίθηκαν τα, από 12.07.2018, 16.07.2018 και 18.07.2018, Πρακτικά της Επιτροπής Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων.

36. Επειδή, η οικεία αναθέτουσα αρχή, στο με αρ.πρωτ. 31451/02.08.2018, έγγραφο απόψεων επί των εξεταζόμενων Προδικαστικών Προσφυγών, που απέστειλε στο κρίνον Κλιμάκιο, ισχυρίζεται καταρχάς ότι στο Παράρτημα Ι, ΜΕΡΟΣ Β΄ («ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ»), της επίμαχης Διακήρυξης (σελ. 38 και επομ.), προσδιορίστηκε ρητώς και κατά τρόπο δεσμευτικό (με βάση αναλυτικούς πίνακες) και χωρίς να έχει αμφισβητηθεί από τις συμμετέχουσες εταιρίες, το ελάχιστο εργατικό κόστος (συμβατική εργατική δαπάνη), που απαρτίζεται από το ύψος του προϋπολογιζόμενου ποσού, που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων, πλέον του ύψους των ασφαλιστικών εισφορών, με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά, ήτοι συνολικά προσδιορίστηκε στο ποσό των €916.274,40 (χωρίς Φ.Π.Α). Μάλιστα, ως προς το ζήτημα αυτό, το υπόψη Πανεπιστήμιο αναφέρει ότι, κατά πάγια νομολογία, οικονομική προσφορά, που υπολείπεται του κατώτερου ορίου εργατικού κόστους, όπως αυτό προσδιορίζεται στη Διακήρυξη, είναι απαράδεκτη και απορριπτέα, ως μη σύμφωνη με απαράβατους όρους αυτής και προφανώς, ως ζημιογόνος. Περαιτέρω, επισημαίνει ότι στο Παράρτημα ΙΙ («ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ») της οικείας Διακήρυξης (σελ. 41), το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της, περιλαμβάνεται «ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ», βάσει του οποίου, η οικονομική προσφορά των υποψηφίων, πρέπει να συνοδεύεται (επί ποινή αποκλεισμού) από τον «Πίνακα Ανάλυσης της Προσφοράς», άλλως απορρίπτεται. Αναλυτικότερα, οι ισχυρισμοί της αναθέτουσας αρχής, σε σχέση με τις οικονομικές προσφορές των τριών (3) συμμετεχουσών εταιριών, είναι οι κάτωθι: Α) Ορθώς έγινε δεκτή η οικονομική προσφορά της πρώτης προσφεύγουσας («...»), καθόσον οι, από 16.07.2018, παρασχεθείσες διευκρινίσεις της κρίθηκαν «[...] επαρκείς, ρεαλιστικές και συνεπώς αποδεκτές [...]». Β) Ορθώς απορρίφθηκε - ακόμη και μετά τις παρασχεθείσες διευκρινίσεις της (αρχικές και συμπληρωματικές) - η οικονομική προσφορά της δεύτερης προσφεύγουσας («...»), δεδομένου ότι υπολείπεται του ελαχίστου νομίμου κόστους παροχής υπηρεσιών, όπως αυτό προσδιορίζεται στην υπ' αριθμ. 415/2018 Διακήρυξη, τις διατάξεις του άρθρου 68 του Ν. 3863/2010, ως ισχύει και τις συναφείς ισχύουσες Εθνικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (Ε.Σ.Σ.Ε), τυχόν δε αποδοχή της ανωτέρω Προσφοράς, θα συνεπαγόταν παραβίαση της αρχής του ανόθευτου ανταγωνισμού. Επιπροσθέτως, κατά το Πανεπιστήμιο, το ύψος του δηλωθέντος διοικητικού κόστους, το οποίο - αφαιρουμένου του ποσού των €4.700, που αφορά εισφορές υπέρ Ε.Λ.Π.Κ και του ποσού €446,40, που αφορά στην ανελαστική δαπάνη δημοσίευσης στο νομαρχιακό τύπο - ανέρχεται στο ποσό των €51,28, με αποτέλεσμα να μην επαρκεί (σύμφωνα με τις Τεχνικές Προδιαγραφές της Διακήρυξης και με τα διδάγματα της κοινής πείρας), για να εκτελέσει το συγκεκριμένο συμβατικό αντικείμενο, χωρίς διακινδύνευση της ομαλής εκτέλεσης της επίμαχης σύμβασης. Γ) Ορθώς έγινε δεκτή η οικονομική προσφορά της εταιρίας με τον διακριτικό τίτλο «...», καθόσον οι, από 16.07.2018, παρασχεθείσες διευκρινίσεις της «[...] είναι επαρκείς, ρεαλιστικές και προσηκόντως αποδεδειγμένες και συνεπώς, αποδεκτές [...]». Ειδικότερα, κατά την αναθέτουσα αρχή, η εν λόγω εταιρία [...] δικαιολόγησε και τεκμηρίωσε πλήρως το ύψος του διοικητικού κόστους παροχής υπηρεσιών, το ύψος των αναλωσίμων, καθώς και το εργολαβικό όφελος, (προσκομίζοντας μάλιστα, ως σχετικά, σειρά εγγράφων, που αποδεικνύουν τους ισχυρισμούς της), καθιστώντας έτσι τα αντίστοιχα κονδύλια της προσφοράς της εύλογα και

αποδεκτά [...]». Επίσης, κατά το Α.Π.Θ. «[...] υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες της διενεργούμενης διαγωνιστικής διαδικασίας, η οικονομική προσφορά της εν λόγω εταιρίας, αν και σε αυτήν έχει οριστεί ένα οριακό περιθώριο (θετικού πάντως) εργολαβικού κέρδους, ανεξάρτητα αν τούτο προσεγγίζει τα όρια του μηδενικού, δεν είναι ασυνήθιστα χαμηλή. Με τα δεδομένα αυτά και εφόσον τα προσδιοριστικά στοιχεία, που επιδρούν στη διαμόρφωση του ύψους του εργολαβικού κέρδους, δεν ορίζονται στο Ν. 3863/2010, ο καθορισμός του ανάγεται στην ευχέρεια του κάθε διαγωνιζόμενου να οργανώνει κατά τρόπο θεμιτό την άσκηση της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, σχετίζεται δε με τη δυναμικότητα της επιχείρησής του, το βάρος του επιχειρηματικού του κινδύνου και τις επιχειρηματικές προσδοκίες του κατά τον κρίσιμο, κατά περίπτωση, χρόνο [...]».

37. Επειδή, η (πρώτη) παρεμβαίνουσα («...»), στις, από 03.08.2018, ασκηθείσες δύο (2) παρεμβάσεις της - με τις οποίες ζητεί να απορριφθεί: α) η Προσφυγή της εταιρίας με τον διακριτικό τίτλο «...» και β) η Προσφυγή της εταιρίας με τον διακριτικό τίτλο «...» - αντικρούει τους ισχυρισμούς των ανωτέρω δυο (2) εταιριών, ως εξής: Α) Ως προς το ζήτημα του διοικητικού κόστους, αναφέρει ότι διαθέτει την αναγκαία υποδομή (τόσο σε κτιριακό, όσο και σε τεχνικό επίπεδο), κατάλληλο εξοπλισμό, καθώς και το απαιτούμενο εκπαιδευμένο προσωπικό για την υποστήριξη και την προσήκουσα εκτέλεση των ζητούμενων υπηρεσιών, με συνέπεια να ελαχιστοποιούνται τα διοικητικά κόστη, σε περίπτωση που αναδειχθεί ανάδοχος της προς ανάθεση σύμβασης. Β) Ως προς τα αναλώσιμα υλικά, αναφέρει πως, επειδή παρέχει τις προς ανάθεση υπηρεσίες επί σειρά ετών, έχει εξασφαλίσει υψηλές εκπτώσεις στα σχετικά προϊόντα από τους προμηθευτές της, με συνέπεια το κόστος αναλωσίμων για τη συγκεκριμένη 4μηνη σύμβαση να είναι μικρό (αλλά όχι μηδενικό). Μάλιστα επισημαίνει ότι, επειδή είναι κερδοφόρος εταιρία, έχει τη δυνατότητα να αναλάβει οποιοδήποτε πρόσθετο κόστος αναλωσίμων ανακύψει, κατά την υλοποίηση των προς ανάθεση υπηρεσιών καθαριότητας. Γ) Ως προς το εργολαβικό όφελος, διευκρινίζει ότι αυτό συνίσταται στην ενίσχυση του

κύκλου των εργασιών της και στη διατήρηση και βελτίωση της επιχειρηματικής της εικόνας και (εν γένει) της φήμης της. Εν κατακλείδι, η ως άνω παρεμβαίνουσα διατείνεται ότι η οικονομική της προσφορά «[...] και βάσει αυτής, η μέλλουσα να συναφθεί σύμβαση, αποβαίνει απολύτως συμφέρουσα και επωφελής για την εταιρία, ενώ όλα τα παραπάνω στοιχειοθετούν ειδικές συνθήκες και εξαιρετικά ευνοϊκές περιστάσεις, που επιτρέπουν στη διαγωνιζόμενη εταιρία μας την παροχή των συμβατικών υπηρεσιών με τα δηλωθέντα κόστη, χωρίς η σύμβαση να αποβαίνει οικονομικώς επιζήμια για την εταιρία μας ή να τίθεται σε διακινδύνευση η ομαλή εκτέλεσή της [...]». Επειδή, στην, από 09.08.2018, ασκηθείσα παρέμβαση, η δεύτερη παρεμβαίνουσα εταιρία («...»), ισχυρίζεται ότι τα έγγραφα που υπέβαλε στην επίμαχη διαδικασία, πληρούν απόλυτα τους όρους της Διακήρυξης περί σύνταξης και υποβολής τεχνικών προσφορών. Συνεπώς, μη νομίμως και αβασίμως προβάλλεται από τη (δεύτερη) προσφεύγουσα ότι δεν υπέβαλε αποδεικτικά στοιχεία για τα μέσα κάλυψης τυχόν έκτακτων αναγκών καθαριότητας ως προς την αποκομιδή των απορριμμάτων, παρόλο που δεν απαιτείται η υποβολή τέτοιων στοιχείων κατά τη σύνταξη της τεχνικής προσφοράς. Περαιτέρω, η ως άνω παρεμβαίνουσα ισχυρίζεται ότι υπέβαλε πλήρη και σαφή τεκμηρίωση (με αναλυτικούς πίνακες και στοιχεία) της οικονομικής της προσφοράς, η οποία σε κάθε περίπτωση περιλαμβάνει πολύ μεγαλύτερα ποσά διοικητικού κόστους και κόστους αναλωσίμων από την προσφορά της (δεύτερης) προσφεύγουσας και για τον λόγο αυτόν, η οικονομική της προσφορά είναι «[...] ευχερώς εξηγητέα και διευκρινίσιμη σε αντίθεση με την αδικαιολόγητα και παράνομα χαμηλή προσφορά της (δεύτερης) προσφεύγουσας [...]».

38. Επειδή, από την επισκόπηση του συνόλου των στοιχείων (υποβληθείσες διευκρινίσεις και σχετικώς κατατεθειμένα αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, Πρακτικά της Επιτροπής Αξιολόγησης, έγγραφο απόψεων του Α.Π.Θ. προς το κρίνον Κλιμάκιο κλπ), που αφορούν στην οικονομική προσφορά της πρώτης προσφεύγουσας («...»), προκύπτουν τα εξής: 1). Όσον αφορά στο δηλωθέν διοικητικό κόστος (€300,00 μηνιαίως,

ήτοι €2.400,00 για το συνολικό χρονικό διάστημα εκτέλεσης του έργου, συμπεριλαμβανομένης και της προαίρεσης των τεσσάρων μηνών), της οικονομικής της προσφοράς, αποδείχθηκε επαρκώς ότι: α) η εν λόγω εταιρία έχει επανδρωθεί με ιδιαίτερα πεπειραμένο και εξειδικευμένο προσωπικό, του οποίου οι δαπάνες μισθοδοσίας και λειτουργίας καλύπτονται από την εκτέλεση έργων που έχει ήδη αναλάβει, β) διαθέτει πλήρη τεχνικό εξοπλισμό, που την καθιστά ικανή να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις υπό ανάθεση υπηρεσίες καθαριότητας (βλ. υποβληθέν Μητρώο παγίων εταιρίας, κατατεθειμένο σχετικό υπ' αριθμ. 5) και γ) στις αποθήκες της υπάρχει πλεόνασμα υλικών (π.χ στολές προσωπικού, μέσα ατομικής προστασίας, βιβλία συμβάντων, μηχανήματα καθαρισμού, οχήματα κλπ), προς άμεση διάθεση στους χώρους εκτέλεσης των προς ανάθεση υπηρεσιών. Περαιτέρω, ως προς τον ισχυρισμό της δεύτερης προσφεύγουσας, ότι η εταιρία «...» δεν έχει καταθέσει κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ο τρόπος διαχείρισης των έκτακτων αναγκών καθαριότητας (όπως π.χ αντίγραφο ιδιωτικού συμφωνητικού ενοικίασης απορριμματοφόρου, αντίγραφο Μητρώου παγίων ή κάποιο άλλο κατάλληλο έγγραφο, από το οποίο να προκύπτει η κατοχή ή η διαθεσιμότητα ενός απορριμματοφόρου οχήματος ή άλλου παρόμοιου εξοπλισμού κλπ), επισημαίνονται τα εξής: Από τη διατύπωση της σχετικής απαίτησης («Σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών η αποκομιδή των απορριμμάτων θα γίνεται με ευθύνη και μέσα του αναδόχου») της Διακήρυξης (σελ. 36), προκύπτει μεν υποχρέωση των διαγωνιζομένων να δεσμευτούν, ότι σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών, η αποκομιδή των απορριμμάτων θα γίνεται υπ' ευθύνη τους και με δικά τους μέσα, πλην, όμως η Διακήρυξη δεν απαιτεί την υποβολή σχετικών αποδεικτικών στοιχείων (ζητείται μόνο τη δέσμευση των διαγωνιζομένων περί τούτου, όπως συνομολογεί και η αναθέτουσα αρχή στο σχετικό έγγραφο Απόψεων προς το κρίνον Κλιμάκιο). Επειδή στους διαγωνισμούς καθαριότητας, η προσφορά δεν απορρίπτεται, εάν ο διαγωνιζόμενος επικαλεσθεί και αποδείξει ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, ότι εκ του τρόπου οργάνωσης της επιχείρησής του ή άλλων ενδεχομένως παραγόντων, δικαιολογείται το αναφερόμενο στην προσφορά του διοικητικό κόστος (βλ. υπ' αριθμ. 27/2018 Απόφαση 6^{ου} Κλιμακίου της Α.Ε.Π.Π., σκέψη 7).

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

Εν κατακλείδι, από την εξέταση των ανωτέρω αναφερόμενων στοιχείων και εγγράφων, προκύπτει ότι το δηλωθέν διοικητικό κόστος της πρώτης προσφεύγουσας είναι απολύτως νόμιμο, αλλά και εύλογο, καθώς δύναται να καλύψει τις ανάγκες της υπό ανάθεση σύμβασης, χωρίς πρόσθετες οικονομικές επιβαρύνσεις όσον αφορά στους ανθρώπινους, υλικούς ή τεχνικούς πόρους και χωρίς να τίθεται σε διακινδύνευση η ομαλή εκτέλεσή της. 2) Ως προς το ζήτημα του δηλωθέντος εργολαβικού οφέλους (€117,00 μηνιαίως και €468,00 για τους 4 μήνες), το οποίο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί χαμηλό ή μηδαμινό, σημειώνεται ότι, εκτιμήθηκε ορθώς από την οικεία αναθέτουσα αρχή πως η εν λόγω εταιρία προσδοκά ευλόγως: α) στην κτήση πρόσθετης εμπειρίας όσον αφορά στο συμβατικό αντικείμενο και κατ' επέκταση στη διεύρυνση του πελατολογίου της, β) στη διατήρηση του υπάρχοντος προσωπικού της με σαφές (εν προκειμένω) όφελος τη μη καταβολή αποζημιώσεων απόλυσης και γ) στην αύξηση του κύκλου εργασιών της, που, σε συνδυασμό με την αύξηση του ορίου των εγγυητικών επιστολών της, θα διευκολύνει τη συμμετοχή της σε διαγωνισμούς με μεγαλύτερη προϋπολογισθείσα δαπάνη (αύξηση κερδοφορίας). Με βάση τα προεκτεθέντα, η υπό εξέταση οικονομική προσφορά της (πρώτης) προσφεύγουσας δε συνίσταται αποκλειστικά στο εργατικό κόστος, ώστε να υφίσταται κίνδυνος μη κάλυψης του τελευταίου, καθόσον το λειτουργικό κόστος (στο οποίο υπάγονται και τα αναλώσιμα), αλλά και το εργολαβικό κέρδος έχουν συνυπολογιστεί σε έναν καταρχήν εύλογο βαθμό. Επειδή, μετά την ολοκλήρωση της επίμαχης αξιολογικής διαδικασίας, που διενεργήθηκε από την οικεία αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016, ορθώς και με ειδική αιτιολογία κρίθηκε (κατόπιν εξέτασης των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων), ότι οι παρασχεθείσες διευκρινίσεις επί της εξεταζόμενης (ασυνήθιστα χαμηλής) προσφοράς είναι επαρκείς και αρκούντως τεκμηριωμένες.

39. Επειδή, από την επισκόπηση του συνόλου των στοιχείων (υποβληθείσες -αρχικές και συμπληρωματικές- διευκρινίσεις και σχετικώς κατατεθειμένα αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, Πρακτικά

της Επιτροπής Αξιολόγησης, έγγραφο απόψεων του Α.Π.Θ. προς το κρίνον Κλιμάκιο κλπ), που αφορούν στην οικονομική προσφορά της δεύτερης προσφεύγουσας («...»), προκύπτουν τα εξής: 1). Όσον αφορά στο ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά (€911.574,40): α) η συγκεκριμένη εταιρία συμπεριέλαβε στην οικονομική της προσφορά, ως κόστος προϋπολογιζόμενου ποσού, που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων για τους τέσσερις (4) μήνες το ποσό των €716.590,20 και ως κόστος για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών, με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά, το ποσό των €194.984,20, ήτοι συνολικά, το ποσό των €911.574,40, ποσό, που υπολείπεται της ελάχιστης συμβατικής εργατικής δαπάνης των €916.274,40, που τέθηκε ως απαραίτητος όρος της Διακήρυξης (Μέρος Β' «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ»), κατά τρόπο δεσμευτικό για τους συμμετέχοντες. Ωστόσο, η αρμόδια Επιτροπή Αξιολόγησης διαπίστωσε ότι δε δηλώθηκε προσηκόντως το ποσό της εισφοράς του άρθρου 89 του Ν. 3996/2011 υπέρ των παιδικών κατασκηνώσεων και ζήτησε από τον εν λόγω οικονομικό φορέα σχετικές διευκρινίσεις. Με τις, από 16-07-2018, διευκρινίσεις της, η συγκεκριμένη εταιρία ισχυρίζεται, ότι το ποσό των €4.700,00 της εισφοράς του άρθρου 89 του Ν. 3996/2011 υπέρ Ε.Λ.Π.Κ., το οποίο, κατά τη Διακήρυξη, θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στο κελί 6 («Ασφαλιστικές εισφορές») του Πίνακα Ανάλυσης Προσφοράς, δεν αποτελεί εργοδοτική εισφορά, αλλά εφάπαξ ποσό, που υπολογίζεται εκ του νόμου ανά εργαζόμενο (20€ ανά εργαζόμενο) και συνεπώς, νομίμως το συμπεριέλαβε στο διοικητικό κόστος της προσφοράς της (κελί 7: «Ύψος διοικητικού κόστους παροχής Υπηρεσιών»). Επίσης, επισημαίνει ότι, ανεξάρτητα από το σημείο του Πίνακα Ανάλυσης, στο οποίο μνημονεύεται το ποσό υπέρ Ε.Λ.Π.Κ, το επίμαχο αυτό ποσό έχει (σε κάθε περίπτωση) περιληφθεί στην οικονομική της προσφορά (ηλεκτρονικό αρχείο: «0. Στοιχεία άρθρου 68_signed») και συνεπώς, είναι παράνομος ο χαρακτηρισμός της προσφοράς της ως «ασυνήθιστα χαμηλής» και κατ' επέκταση, ο αποκλεισμός της από τη διενεργούμενη διαδικασία ανάθεσης δημόσιας σύμβασης. Από τα ανωτέρω, συνάγεται καταρχάς ότι η κατάστρωση της οικονομικής προσφοράς της υπόψη εταιρίας

είναι εσφαλμένη και αντίθετη προς τις διατάξεις της επίμαχης Διακήρυξης (Μέρος Β΄ - προϋπολογισμός έργου). Και τούτο, διότι το ποσό υπέρ Ε.Λ.Π.Κ, δε συνιστά διοικητικό κόστος παροχής των υπηρεσιών της, αλλά κόστος που καταβάλλεται στον οικείο ασφαλιστικό οργανισμό και συνεπώς, θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στο αντίστοιχο πεδίο («Ύψος ασφαλιστικών εισφορών») του Πίνακα Ανάλυσης, έστω και αν αποτελεί έκτακτη εισφορά που καταβάλλεται ετησίως άπαξ για κάθε εργαζόμενο. Με δεδομένο, όμως, ότι το δηλωθέν διοικητικό κόστος είναι €1.299,42 (μηνιαίως) €5.197,68 για τους τέσσερις (4) μήνες), συνάγεται ότι το πραγματικό ύψος του διοικητικού κόστους της (δεύτερης) προσφεύγουσας, αφαιρουμένου του ποσού των €4.700 (εισφορές υπέρ Ε.Λ.Π.Κ), του ποσού των €446,40 (ανελαστική δαπάνη δημοσίευσης στον νομαρχιακό τύπο), του ποσού των €30,00 ευρώ (εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης) και του ποσού των €10 στην ΕΞΥΠΠ «...», ανέρχεται στο ποσό των €11,28. Συνεπώς, με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές της οικείας Διακήρυξης και τα διδάγματα της κοινής πείρας, το ως άνω ποσό δεν επαρκεί για να εκτελεσθεί το συγκεκριμένο συμβατικό αντικείμενο, χωρίς να καταστεί ζημιογόνο και χωρίς τη διακινδύνευση της ομαλής εκτέλεσης της προκείμενης σύμβασης.

β) Επί των αναλωσίμων ειδικότερα (€0,08 μηνιαίως), η εν λόγω εταιρία δήλωσε έχει εξασφαλίσει ρητή έγγραφη δήλωση του προμηθευτή της («...»), από τον οποίο εφοδιάζεται τα αναλώσιμα που θα χρησιμοποιηθούν κατά την εκτέλεση των επίμαχων υπηρεσιών, για τη χορήγηση σημαντικού ποσοστού έκπτωσης (βλ. την, από 29.06.2018, επιστολή του ως άνω προμηθευτή, σύμφωνα με την οποία, βάσει των αγορών που πραγματοποίησε η εταιρία εντός του 2017 και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2018, δικαιούται έκπτωση ποσού €27.653,93, είτε, υπό τη μορφή αγορών, ύψους μέχρι το ως άνω ποσό, είτε υπό τη μορφή χορήγησης έκπτωσης ποσοστού 15% για μελλοντικές αγορές -σχετικό υπ' αριθμ. 1). Μάλιστα, για τα αναλώσιμα (μέρος του διοικητικού κόστους), η εταιρία προσκόμισε ενδεικτικούς Πίνακες με εκτιμώμενες ποσότητες αναλωσίμων για την εκτέλεση της υπό ανάθεση σύμβασης (κατατεθειμένα σχετικά υπ' αριθμ. 2, 3 και 4) και Μητρώο παγίων (κατατεθειμένο σχετικό υπ' αριθμ. 5). Σημειώνεται στο σημείο αυτό ότι η εκτέλεση των υπηρεσιών με μηδενικό κόστος

αναλωσίμων ή με αναλώσιμα που θα μεταकुλισθούν σε άλλα έργα ή θα παρασχεθούν δωρεάν, έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της νομιμότητας, αλλά και με την ουσιαστική έννοια του διοικητικού/λειτουργικού κόστους των οικονομικών φορέων, όπως προσδιορίζεται από την κείμενη νομοθεσία και νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων. Το μηδενικό κόστος αναλωσίμων, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη συνδυαστικά με άλλες ενδεχόμενες ευνοϊκές καταστάσεις που συντρέχουν στο πρόσωπο της εν λόγω εταιρίας, αφού οι όποιες ευνοϊκές καταστάσεις που θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη, θα μπορούσαν ενδεχομένως να μειώσουν το κόστος των αναλωσίμων και όχι να το μηδενίσουν. Συνεπώς, η προσφορά της εν λόγω εταιρίας είναι απορριπτέα και για τον ανωτέρω λόγο (μηδενικό κόστος αναλωσίμων). γ) Οι διευκρινίσεις της προσφεύγουσας περί επόπτευσης και διοικητικής υποστήριξης, κρίθηκαν αόριστες (γενική αναφορά σε επτά έμπειρους επόπτες) και αναπόδεικτες (ουδέν αποδεικτικό στοιχείο προσκομίσθηκε σχετικώς) από την αναθέτουσα αρχή. Κατά την προσφεύγουσα, η πρόσκληση του Α.Π.Θ. - υπό την έννοια του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016 - για την παροχή διευκρινίσεων σε σχέση με το δηλωθέν διοικητικό κόστος, είναι γενική και αόριστη, αφού δεν αναφέρει ειδικώς τα στοιχεία εκείνα του διοικητικού κόστους, που χρήζουν επεξήγησης και τεκμηρίωσης (εν προκειμένω τα ονόματα των εποπτών). Μάλιστα, ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα, η εταιρία επισημαίνει ότι, τα σχετικά αιτήματα της αναθετουσών αρχών πρέπει, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ, να διατυπώνονται κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, ώστε να καθιστούν εφικτή στους ενδιαφερόμενους υποψηφίους την επαρκή διευκρίνιση της προσφοράς τους (ΔΕΕ, Απόφαση της 29.03.2012, Υπόθεση C-599/2010, SAG ELV Slovenko as). Περαιτέρω, η (δεύτερη) προσφεύγουσα διεκρινίζει (σελ. 9 της Προσφυγής), ότι δε θα ήταν δύσκολο να αναφερθούν ονομαστικά οι επόπτες της, σε περίπτωση που αυτό είχε (ρητώς και σαφώς) ζητηθεί στην πρόσκληση παροχής διευκρινίσεων της οικείας αναθέτουσας αρχής. Προς απόδειξη δε του σχετικού ισχυρισμού της, αναφέρει τα σχετικά ονόματα ([...]: «Γ.Ν.Θ. Γ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ», [...]: «Γ.Ν.Θ. ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ» κλπ) στην υπό κρίση Προδικαστική Προσφυγή της. Επίσης, η ως άνω προσφεύγουσα επισημαίνει

ότι, κατ' εφαρμογή του ενιαίου μέτρου κρίσης, θα έπρεπε να είχε απορριφθεί και η προσφορά της (πρώτης) προσφεύγουσας, αφού ουδέν αποδεικτικό μέσο προσκόμισε σε σχέση με τον τρόπο επόπτευσης του έργου. Σε σχέση με τον εξεταζόμενο ισχυρισμό της προσφεύγουσας (γενικό και αόριστο περιεχόμενο πρόσκλησης), επισημαίνεται ότι, εφόσον ζητήθηκαν διευκρινίσεις επί του ποσού του διοικητικού κόστους, σύμφωνα με το άρθρο 88 του Ν. 4412/2016, οι οικονομικοί φορείς δε δύνανται να επικαλεστούν άγνοια των επιμέρους πτυχών του διοικητικού κόστους, όπως είναι, μεταξύ άλλων (π.χ το κόστος αποθήκευσης, μετακίνησης ή τυχόν διανομής των αναλωσίμων και των τεχνικών μέσων, το κόστος λήψης -εκ μέρους του αναδόχου- υπηρεσιών από τρίτες επιχειρήσεις, για την εκτέλεση του συμβατικού αντικειμένου κλπ) και το κόστος για το εποπτικό προσωπικό. Άλλωστε, κάθε υποψήφιος υποχρεούται να γνωρίζει ότι το κόστος επίβλεψης, εποπτείας και ελέγχου επί της εκτέλεσης του συμβατικού αντικειμένου, αποτελεί τμήμα αυτού καθαυτού του εργατικού κόστους της σύμβασης. Μάλιστα, στην κρινόμενη περίπτωση ορίζεται ρητώς στη σελίδα 35 της Διακήρυξης (Παράρτημα Ι («ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ»), Μέρος Α' («ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ»), ότι οι επόπτες του έργου βαρύνουν τον ανάδοχο. Με βάση τα ανωτέρω, οι σχετικές διευκρινίσεις της εν λόγω εταιρίας είναι ελλιπείς και αόριστες και δεν μπορούν να τεκμηριώσουν επαρκώς το δηλωθέν διοικητικό κόστος. γ) Σε σχέση με την πλήρωση της απαίτησης του Μέρους Α' του Παραρτήματος Ι της Διακήρυξης, ότι: «Σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών, η αποκομιδή των απορριμμάτων θα γίνεται με ευθύνη και μέσα του αναδόχου» (σελ. 36), η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η ως άνω υποχρέωση δεν αφορά «[...] σε καθημερινές ή προγραμματισμένες περιοδικές εργασίες, για τις οποίες μπορεί να προβλεφθεί και να προϋπολογιστεί αντίστοιχο διοικητικό κόστος ή κόστος αναλωσίμων [...]». Περαιτέρω, ισχυρίζεται (σελ. 22 της Προσφυγής), ότι από καμία διάταξη της Διακήρυξης δε ζητείται από τον ανάδοχο – σε περίπτωση που δε διαθέτει ιδιότητα μέσα αποκομιδής – να διατηρεί μισθωμένο (κατάλληλο) όχημα, για το οποίο πρέπει να καταβάλει (αδειαλείπτως) μίσθωμα καθόλη τη διάρκεια της σύμβασης. Σε περίπτωση δε

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

που ανακύψει έκτακτη ανάγκη, η ως άνω υποχρέωση, μπορεί, κατά την κρίση της, να καλυφθεί πλήρως με την εξασφάλιση της δέσμευσης τρίτου ότι θα της διαθέσει το απαιτούμενο όχημα. Για τον λόγο άλλωστε αυτόν, προσκόμισε το, από 05.07.2018, ιδιωτικό συμφωνητικό μίσθωσης με την εταιρία «...», από το οποίο προκύπτει ότι η ανωτέρω εταιρία θα της διαθέσει ένα (1) απορριμματοφόρο όχημα, με χωρητικότητα υπερκατασκευής 16-22 m³ (το συμφωνητικό αυτό αναφέρεται επίσης και στο υποβληθέν Ε.Ε.Ε.Σ). Συναφώς, η εν λόγω εταιρία επισημαίνει (σελ. 23 της Προσφυγής της), ότι τυχόν έκτακτες ανάγκες της σύμβασης, μπορούν επαρκώς να αντιμετωπισθούν λόγω της θετικής οικονομικής κατάστασης στην οποία βρίσκεται, όπως αυτή προκύπτει από τους νομίμως δημοσιευμένους ισολογισμούς της για τις χρήσεις 2016 και 2017 (τα καθαρά αποτελέσματα -μετά την καταβολή φόρων- για τις ανωτέρω χρήσεις, ανέρχονται στο ποσό των €520.563,17). Μάλιστα, αναφερόμενη στο, από 02.07.2018, ιδιωτικό συμφωνητικό υπεργολαβικής διάθεσης, που συνήψε η τρίτη προσφεύγουσα («...»), με την εταιρία «...» για το έργο της αποκομιδής και της διαχείρισης των μη επικίνδυνων απορριμμάτων, με τη χρήση συγκεκριμένων μηχανημάτων, οχημάτων και μέσων (όπως π.χ τριαξονικό απορριμματοφόρο, τριαξονικό όχημα με αλυσιδάκι τύπου skip loader (αλυσιδάκι), δυαξονικό περονοφόρο (Clark) μηχανήμα κλπ). καταγγέλλει ότι η εταιρία αυτή (προσωρινός ανάδοχος), δεν έχει επίσης συνυπολογίσει στην οικονομική προσφορά της το διοικητικό κόστος που προκαλείται από τη χρήση του ως άνω εξοπλισμού. Ως προς το ως άνω ζήτημα, η αρμόδια Επιτροπή Αξιολόγησης. επισημαίνει ότι, εάν και ζητήθηκε από τη δεύτερη προσφεύγουσα, η παροχή διευκρινίσεων για το κονδύλι του διοικητικού κόστους, η συγκεκριμένη εταιρία προσκόμισε μεν το, από 05.07.2018, ιδιωτικό συμφωνητικό μίσθωσης, δεν προέβη, όμως, σε ειδική αναφορά σχετικά με τον τρόπο κάλυψης του κόστους μίσθωσης του απορριμματοφόρου. Σύμφωνα μάλιστα με την Επιτροπή, η συγκεκριμένη εταιρία είχε αυξημένη υποχρέωση απόδειξης του κόστους μίσθωσης του απορριμματοφόρου οχήματος, ενόψει του ότι η προσφορά της είναι ιδιαίτερος χαμηλή, (σχεδόν μηδενική) ως προς το κονδύλι αυτό, επισημαίνοντας ότι μολονότι: «[...] το ζητούμενο όχημα αποτελεί ουσιώδη

τεχνική προδιαγραφή, εντούτοις δεν προκύπτει ότι αυτό είναι κοστολογημένο [...]», καθώς και ότι δε «[...] νοείται μίσθωση τέτοιου οχήματος με 11,28 ευρώ για 4 μήνες [...]». Ωστόσο, στο με αρ. πρωτ. 31451/02.08.2018 έγγραφο απόψεων του Α.Π.Θ. προς το κρίνον Κλιμάκιο, η οικεία αναθέτουσα αρχή ισχυρίζεται (σελ. 23), ότι: « [...] Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι κανένα στοιχείο δεν απαιτείται να υποβληθεί από τους συμμετέχοντες για την απόδειξη του τρόπου με τον οποίο θα εκτελέσουν τις υπηρεσίες καθαριότητας. Για την επιβεβαίωση της συνδρομής της προσφοράς με τους όρους της Διακήρυξης οι συμμετέχοντες οφείλουν μόνο να υποβάλουν τη σχετική υπεύθυνη δήλωση ότι θα εκτελέσουν τις υπηρεσίες σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Παράρτημα Ι, χωρίς την κατάθεση άλλων στοιχείων που να αποδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο προτίθενται τελικά να εκτελέσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις [...]». Συνεπώς, εφόσον η υποβολή αποδεικτικών μέσων για τον τρόπο εκτέλεσης των επίμαχων υπηρεσιών δεν είναι υποχρεωτική, όπως συνομολογεί και η αναθέτουσα αρχή, συνάγεται ότι, η οικονομική προσφορά της εν λόγω εταιρίας δεν είναι ασαφής κατά το μέρος αυτό. Επειδή, όπως ήδη αναφέρθηκε στη σκέψη 30 της παρούσας, οικονομική προσφορά, που υπολείπεται του κατώτερου ορίου εργατικού κόστους, όπως αυτό προσδιορίζεται με τη Διακήρυξη, είναι απαράδεκτη και απορριπτέα, ως μη σύμφωνη με τη Διακήρυξη και προφανώς, ως ζημιογόνος (ΔιοικΕφΘεσ. 81/2015, ΕΣ (Μείζονος) 3976/2014, ΔιοικΕφΘεσ. 254/2012, 311/2012 κλπ). Έτι περαιτέρω, επειδή, το δηλωθέν εν προκειμένω εργοδοτικό όφελος (€0,08), κρίνεται σχεδόν μηδενικό, ενώ, κατά πάγια νομολογία, η οικονομική προσφορά των υποψηφίων, θα πρέπει επιπλέον να ενσωματώνει και ένα εύλογο και όχι μηδαμινό ποσοστό εργαλαβικού κέρδους (ΔΕφΘεσσαλ. 339/2013), ιδίως σε συνδυασμό με το γεγονός ότι (εν προκειμένω), δε συντρέχουν εκείνες οι εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες στην υποβολή της προσφοράς της, που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν απόλυτα το προσδοκώμενο επιχειρηματικό όφελος (αντιθέτως, κατά τα προαναφερόμενα, η οικονομική της προσφορά είναι εσφαλμένη). Επειδή, μετά την ολοκλήρωση της επίμαχης αξιολογικής διαδικασίας, που διενεργήθηκε από την οικεία αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις

διατάξεις του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016, συνάγεται ότι οι παρασχεθείσες διευκρινίσεις του εν λόγω εταιρίας σε σχέση με το «ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά», το «διοικητικό κόστος» και το «εργολαβικό όφελος» δεν είναι επαρκείς και αρκούντως τεκμηριωμένες και για τον λόγο αυτόν, ορθώς και αιτιολογημένα αποκλείσθηκε η προσφορά της ως «ασυνήθιστα χαμηλή».

40. Επειδή, από την επισκόπηση του συνόλου των στοιχείων (υποβληθείσες - διευκρινίσεις και σχετικώς κατατεθειμένα αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, Πρακτικά της Επιτροπής Αξιολόγησης, έγγραφο απόψεων του Α.Π.Θ. προς το κρίνον Κλιμάκιο κλπ), που αφορούν στην οικονομική προσφορά της πρώτης παρεμβαίνουσας («...»), προκύπτουν τα εξής: 1. Όσον αφορά στο δηλωθέν διοικητικό κόστος (€119,10 μηνιαίως, €476,40 για το σύνολο του έργου), η συγκεκριμένη εταιρία: α) κατέθεσε εγγυητική επιστολή συμμετοχής από εμπορική τράπεζα (Τράπεζα Αττικής), ποσού €30,00 (5 τοις χιλίοις του ποσού παρακατάθεσης), που οφείλεται σε τραπεζική συμφωνία για μηδαμινό κόστος συμμετοχής, όταν πρόκειται για διαγωνισμούς μικρής διάρκειας, όπως η επίμαχη ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση τετράμηνης διάρκειας (κατατεθειμένο σχετικό υπ' αριθμ. 1), β) για το ζήτημα της κάλυψης του κόστους ιατρού και τεχνικού ασφαλείας, προσκόμισε τη σχετική βεβαίωση της ΕΞΥΠΠ «...» (κατατεθειμένο σχετικό υπ' αριθμ. 2) για τις συγκεκριμένες υπηρεσίες (4μηνης διάρκειας), που έγινε δεκτή από την αναθέτουσα αρχή, γ) δήλωσε ότι διαθέτει ασφαλιστήριο συμβόλαιο από άλλα έργα, αλλά και για το επίμαχο έργο, που ήδη εκτελεί στο Α.Π.Θ. και δ) δήλωσε ότι τα καθήκοντα εποπτείας του έργου θα αναλάβουν, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, τα ίδια τα στελέχη της εταιρίας ([...] και [...]), δοθέντος του μικρού όγκου του έργου, έτσι ώστε η αμοιβή του εποπτικού προσωπικού να μην προσauxάνει, υπό τις ανωτέρω συνθήκες, το διοικητικό κόστος της εταιρίας. Περαιτέρω, όσον αφορά στον πάγιο εξοπλισμό (μηχανήματα, εργαλεία κλπ), δήλωσε ότι βρίσκονται (σε επάρκεια) στη διάθεσή της και ότι είναι καταχωρημένα στο ισοζύγιο παγίων, που έχει υποβληθεί με την τεχνική της

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

προσφορά. Ειδικότερα ισχυρίζεται ότι από τα υποβληθέντα στην τεχνική προσφορά στοιχεία, προκύπτει πως: α) έχει στην κυριότητά της ειδικά οχήματα και μηχανήματα έργων (απορριματοφόρα, σάρωθρο, όχημα μεταφοράς κάδων κλπ) για τις ανάγκες εκτέλεσης της προκείμενης σύμβασης (κατατεθειμένο σχετικό υπ' αριθμ. 3) και β) όλα τα μηχανήματα και τα αυτοκίνητα έχουν αποσβεσθεί, σύμφωνα με τη λίστα παγίων (κατατεθειμένα σχετικά υπ' αριθμ. 4 και 5). Όσον αφορά ειδικότερα στα αναλώσιμα (€57,07 μηνιαίως και €228.289 για 4 μήνες), η εν λόγω εταιρία ισχυρίζεται ότι έχει εξασφαλίσει υψηλές εκπτώσεις από τους προμηθευτές της, δεδομένου ότι προμηθεύεται μεγάλες ποσότητες υλικών επί πολλά έτη (κατατεθειμένο σχετικό υπ' αριθμ. 6: τιμολόγιο από «...» ποσού €5.677,37 και λίστα αγορών – κατατεθειμένο σχετικό υπ' αριθμ. 7: τιμολόγιο από «...», ποσού €6.932,05 και λίστα αγορών). Σημειώνεται επίσης, ότι, σύμφωνα με το, από 18.07.2018, Πρακτικό της αρμόδιας Επιτροπής Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων: «[...] Ειδικότερα, σχετικά με το διοικητικό κόστος λαμβάνεται υπόψη και το γεγονός, ότι εκτελεί ήδη την υπάρχουσα σύμβαση καθαριότητας στο Α.Π.Θ., γεγονός, που της εξασφαλίζει ανταγωνιστική τιμή σε σχέση με τις άλλες εταιρίες, αφού δεν θα απαιτηθεί εκ νέου ανανέωση του ασφαλιστηρίου συμβολαίου της, ενώ τα καθήκοντα επόπτευσης θα αναλάβουν στα πλαίσια των καθηκόντων τους, μεταξύ άλλων, και τα ίδια τα στελέχη της εταιρίας ([...] και [...]), τα δε καθήκοντα γραμματειακής και διοικητικής υποστήριξης ασκούνται ήδη (ΕΛΣυν. 3134/2009), ελαχιστοποιώντας με τον τρόπο αυτό τα αντίστοιχα κόστη. Τα δε μηχανήματα, που διαθέτει είναι ιδιοκτησίας της, έχουν αποσβεστεί (προσκομίστηκε λίστα απόσβεσης παγίων), δεν είναι μισθωμένα και συνεπώς, δεν επιβαρύνουν το διοικητικό κόστος [...]». Ομοίως, για το ύψος των αναλωσίμων, η αναθέτουσα αρχή επισημαίνει ότι, στις διευκρινίσεις που παρείχε η εν λόγω εταιρία, γίνεται εκτενής ανάλυση του κόστους, που θα απαιτηθεί, το οποίο θα καλυφθεί (αφαιρουμένου του ποσού των €228,289 για τους 4 μήνες, που περιλαμβάνεται στο κελί «Αναλώσιμα» της προσφοράς της), από τα δύο πιστωτικά υπόλοιπα, που έχει στη διάθεσή της και προς απόδειξη του ισχυρισμού της προσκόμισε. 2). Όσον αφορά στο εργολαβικό κέρδος (€0,025 μηνιαίως), η συγκεκριμένη

εταιρία διατείνεται ότι, ενόψει της πρωτοφανούς οικονομικής κρίσης, την οποία βιώνουν πρωτίστως οι εταιρίες του οικείου κλάδου, το κέρδος που μπορεί να προσδοκά μία εταιρία από την ανάθεση μίας σύμβασης μπορεί να μην είναι υλικό και συνεπώς δικαιολογείται το δηλωθέν εργολαβικό όφελος σε τετράμηνη σύμβαση. Σύμφωνα δε με τους ισχυρισμούς της πρώτης προσφεύγουσας (σελ. 21 της Προσφυγής της), η ανωτέρω υποδιαίρεση του ευρώ είναι παράνομη, ως παραβιάζουσα την οικεία Διακήρυξη και το άρθρο 68 του Ν. 3863/2019 και κατ' επέκταση, το δηλωθέν κέρδος της εταιρίας (είναι) όλως εικονικό και αναληθές, αφού δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί πραγματικά προσδοκώμενο κέρδος για μια ανώνυμη εταιρία, που παρουσιάζει ισολογισμούς και κύκλους εργασιών πολλών εκατομμυρίων ευρώ και συμμετέχει στην επίμαχη διαδικασία ποσού €1.935.182,14, σύμφωνα με την οποία θα απασχολεί 235 άτομα σε 11 Σχολές, 41 Ακαδημαϊκά Τμήματα και 250 αίθουσες διδασκαλίας. Επειδή, όσον αφορά στο δηλωθέν εργολαβικό όφελος, έχει κριθεί νομολογιακά ότι ως τέτοιο, μπορεί να θεωρηθεί και η αύξηση του ετήσιου κύκλου εργασιών του οικονομικού φορέα και η βελτίωση γενικώς της φήμης του, καθώς και η ωφέλεια από την εξοικονόμηση καταβολής των προβλεπόμενων στον νόμο επιδομάτων και αποζημιώσεων από την πιθανή απόλυση του προσωπικού της (ΔιοικΕφΘεσ. 237/2011). Συνεπώς, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες της διενεργούμενης διαγωνιστικής διαδικασίας, η οικονομική προσφορά της εν λόγω εταιρίας, αν και σ' αυτήν έχει οριστεί ένα οριακό περιθώριο, θετικού πάντως εργολαβικού κέρδους, ανεξάρτητα αν τούτο προσεγγίζει τα όρια του μηδενικού, δεν είναι «ασυνήθιστα χαμηλή». Υπό τα δεδομένα αυτά κι εφόσον τα προσδιοριστικά στοιχεία, που επιδρούν στη διαμόρφωση του ύψους του εργολαβικού κέρδους, δεν ορίζονται στο Ν. 3863/2010, ο καθορισμός του ανάγεται στην ευχέρεια του κάθε διαγωνιζόμενου να οργανώνει κατά τρόπο θεμιτό την άσκηση της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, σχετίζεται δε με τη δυναμικότητα της επιχείρησής του, το βάρος του επιχειρηματικού του κινδύνου και τις επιχειρηματικές προσδοκίες του κατά τον κρίσιμο, κατά περίπτωση, χρόνο. Συνεπώς, όλα τα ανωτέρω στοιχεία, καθιστούν την προσφορά της παραδεκτή, καθόσον οι εξαιρετικές περιστάσεις, που αναφέρονται στις διευκρινίσεις που

χορηγήθηκαν, τεκμηριώνουν επαρκώς την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών και το προσδοκώμενο επιχειρηματικό, ιδίως, όφελος (ΣΤΕ Ε.Α. 328/2013, ΔιοικΕφΘεσ. 68/2014, 292/2013, ΔιοικΕφΑθ. 810/2012, 312/2015 κλπ). Επειδή, μετά την ολοκλήρωση της επίμαχης αξιολογικής διαδικασίας, που διενεργήθηκε από την οικεία αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 88 του Ν. 4412/2016, ορθώς και με ειδική αιτιολογία κρίθηκε (κατόπιν εξέτασης των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων), ότι οι παρασχεθείσες διευκρινίσεις επί της εξεταζόμενης (ασυνήθιστα χαμηλής) προσφοράς είναι επαρκείς και αρκούντως τεκμηριωμένες.

41. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η κρινόμενη (πρώτη) Προδικαστική Προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη και η κρινόμενη (δεύτερη) Προδικαστική Προσφυγή πρέπει, κατά την κρατήσασα γνώμη, να απορριφθεί ως αβάσιμη, κατά δε τη μειοψηφία, ως απαράδεκτη, ενώ (αντίστοιχα) πρέπει να γίνει δεκτή η ασκηθείσα πρώτη Παρέμβαση της (πρώτης) παρεμβαίνουσας και να γίνει δεκτή η ασκηθείσα δεύτερη Παρέμβαση της (πρώτης) παρεμβαίνουσας. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να απορριφθεί η ασκηθείσα Παρέμβαση της δεύτερης παρεμβαίνουσας, λόγω έλλειψης έννομου συμφέροντος, καθώς από την παραπάνω ανάλυση έχει ήδη κριθεί νόμιμος ο αποκλεισμός της από το διαγωνιστικό στάδιο του προσωρινού αναδόχου.

42. Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, πρέπει να καταπέσουν τα παράβολα που κατέθεσαν οι προσφεύγουσες με την επιφύλαξη της επιστροφής του υπερβάλλοντος ποσού (άρθρο 363 παρ. 5 Ν.4412/2016).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την πρώτη Προσφυγή της εταιρίας «...».

Απορρίπτει τη δεύτερη Προσφυγή της εταιρίας «...».

Αριθμός απόφασης: 715-716/2018

Δέχεται την πρώτη Παρέμβαση της εταιρίας «...» κατά της εταιρίας «...» και ομοίως δέχεται τη δεύτερη Παρέμβαση της εταιρίας «...» κατά της εταιρίας «...».

Απορρίπτει την τρίτη Παρέμβαση της εταιρίας «...» κατά της εταιρίας «...», κατά τα οριζόμενα στη σκέψη 39 της παρούσας.

Ορίζει την κατάπτωση του προσκομισθέντος παραβόλου της εταιρίας «...» κατά το ποσό των €4.850 και επιστρέφει το υπερβάλλον ποσό των €4.829, κατά τα οριζόμενα στη σκέψη 1 της παρούσας.

Ορίζει την κατάπτωση του προσκομισθέντος παραβόλου της εταιρίας «...», κατά το ποσό των €4.850.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου 2018 και εκδόθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2018.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Ιωάννης Κίτσος

Ιωάννα Κακλαμάνη